لەم ژمارەیەدا :
– باری لەش ساخی لە کوردستانی ئێراق
– هەڵەبجەی نەمر
– بڵاوکراوەکانی گەیشتوو .
– لە چڵەی هەڵەبجەی خوێناوی دا .
– یادی ٢٥ ساڵەی شەهید جەمال حەیدەری
– چاپکراوی نوێ
– بە یادی تێکۆشەری کورد شێخ عارفی بەرزەنجی
– مێژووی کوردناسی .
– چەند کورتە هەواڵ .

سەردەمی نوێ

رۆژنامەیەکی سیاسی - فەرهەنگی کۆمەڵایەتیە

سالی سێیەم ژمارە ٣٠ یوشەمە یولی ١٩٨٨ نرخی ١٠ کرونە

لە بەر ڕۆشنایی بەرەی کوردستانی

نووسینی : ك. حسامی

سەردەمی نوێ لە ژمارەی رابردوو دا ، بەیاننامەی دامەزرانی بەرەی نەتەوەیی کوردستانی عیراقی بڵاو کردەوە . دامەزرانی ئەو بەرەیە لە کاروانی خەبات و تێکۆشانی سەد ساڵەی گەلی کورد دا ، یەکەم هەنگاوی بە کەلك و بەرۆز و مەنتیقیە ، کە لەلایەن حزبە نیشتمانپەروەرانی کوردستانیەوە هاوێژراوە و وەڵام دەر و پێویستی مێژوویی قۆناخی ئەم رۆی خەباتی رزگاریخوازی نەتەوەکەمانە . بە خۆشیەوە هێزە سیاسیەکانی سەر گۆڕەپانی خەبات ، پاش ئەزموونی چەند ساڵەی خەبات و قاڵ بوون لە کورەی تێکۆشاندا ، هەستیان بەو پێویستیە مێژووییە کردوە و پاش لێکدانەوە و تێگەیشتنەوەی بارو دۆخی وڵات ، کە پشتوونە ئەم ئەنجامە و بەرەی کوردستانیان پێك هێناوە .

بێگومان دامەزرانی بەرەی کوردستانی عیراقی ، لە لایەن هەموو کوردێکی نیشتمانپەروەر و هەموو هێزێکی دیموکرات و پێشکەوتوو خوازەوە ، کە دۆستی میللەتی کورد بێ ، بە گەرمی پێشوازی و پشتیوانی لێ دەکرێ . چونکە تاقیکردنەوەی گەلانی ئازادیخواز و ئەزموونی خەباتی رابردووی گەلی کوردیش ئەم راستیەی دەرخستوە کە بە بێ یەکێتی و خەباتی تێکرایی و هەماهەنگی ، بە بێ سەرکردایەتیەکی یەکگرتوو و بە کۆمەڵ ، کە لە بەرەیەکی ئەوتۆدا خۆ بنوێنێ ، خەباتی گەلەکەمان سەر ناکەوێ و بە ئامانج ناگات .

بۆ لاپەڕەی ٢

راگەیاندنی کاک عەزیز محەممەد

سکرتێری یەکەمی کۆمیتەی ناوەندی پارتی کۆمونیستی عیراق :

دوای کۆششێکی زۆرو وتووێژێکی رێك و راست لە نێوان هەموو پارتە نەتەوەییەکانی کوردستان : پارتی دیموکراتی کوردستان ، یەکێتی نیشتمانی کوردستان ، پارتی سۆسیالیستی کوردستان ، پارتی گەلی دیموکراتی کوردستان و پارتی سۆسیالیستی کورد و بە بەشداری پارتی کۆمونیستی عیراق ، جگە لە گفتوگۆی دوو قۆڵی لەو دوو ساڵەی رابردوودا هەر شەش حزب گەیشتنە ئەو بڕوایە کە پێکهێنانی هاوکاریەکی سیاسی بە ناوی بەرەی کوردستانی عیراقی بۆ سەرکردایەتی تێکۆشانی جەماوەری گەل لە کوردستانی عیراق و لە پێناو جێ بەجێ کردنی ئامانجە نەتەوەییەکانی گەلی کوردمان و ئامانجەکانی گەلی عیراقمان بە تێکڕایی پێویستە .

پارتی ئێمە لە رێ رەوی بزووتنەوەی نیشتمانی - دیموکراتی عیراقی و بە تایبەتی بزووتنەوەی رزگاریخوازی کورد دا ئەو دەستکەوتە بە رووداوێکی مێژوویی دادەنێ . ئەو پێك هاتنە لەو بارە ناسکەدا کە وڵاتەکەمانی پێدا دەروا چالاکی حزبەکان لە دەورەی ئامانجە هاوبەشیەکان یەك دەخات . باری نیرازێتی و سەر دەوام بوونی شەڕی عیراق و ئێران لە ماوەی ٨ ساڵ داو درێژە پێدانی رەشە کوژی فاشستی دامەزراو بە سەر میللەت و چەوساندنەوەی نەتەوایەتی کە گەیشتۆتە رادەی شەڕێکی شۆڤێنی نانگرای دژی جەماوەری کورد ، تا رادەی بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی و مادەی سیانید دژ بە گەلێکی بێ چەك و بێتاوان .

لەو کاتەدا حیزبی ئێمە بەشداری دامەزراندنی بەرەی کوردستانی کردوە ، لە هەمان کاتیشدا هەوڵێکی لە رادە بە دەری داوە بۆ یەکگرتنی تێکۆشانی هێزە نیشتمانیە بەرهەڵستکارەکانی عیراقی لە بەرەیەکی فراواندا کە قیتو نەخرێتە سەر هیچ لایەنێکی نیشتمانی لە بزووتنەوەی دیموکراتی و لە نێوان حیزبی ئێمە و بزووتنەوەی نەتەوەیی عەرەب و بزووتنەوەی نەتەوەیی کوردو بزووتنەوەی ئاینی کەمە نەتەوایەتیەکان .

بۆ لاپەڕەی ١١

شەڕی عێراق و ئێران و مەسەلەی چارەنووسی گەلی کورد

نووسینی : کوردێکی عیراقی

سنوورێکی دانەنراوی شلۆق :

مەسەلەی کوردو کوردستان ، سەدان ساڵە ، یەکێکە لە مەسەلە گرنگە چارەسەرنەکراوەکانی ناوچەی رۆژهەڵاتی ناوەراست کە هەر لە دوای دابەشکردنی کوردستانەوە لە بەینی ئیمپراتۆریەتی فارسی و عوسمانیدا ، ناوچەکە بووە بە مەیدانێکی سەرەکیی شەڕی بەینی هەردوولایان . یەکەم پەیمانێکی ئاشکرا بۆ دانانی سنووری بەینی هەردوولایان لە ساڵی ١٦٣٩دا (پەیمانی زەهاب - زەهاو) بووە کە کوردستانی دابەشکردووە لە نێوانیاندا . بەڵام شەڕو شۆڕی بەینیان هەر درێژەی کێشاوە . تاکو لە ساڵی ١٨٢٣دا پەیمانی (ئەرز رۆم)یان مۆر کرد . بەڵام ئەم پەیمانەیش درێژخایەن نەبوو . ئەوە بوو لە ساڵی ١٨٤٨دا پەیمانی دووەمی (ئەرز رۆم)یان بەست و سنووری بەینی هەردوولایان چەسپ کرد ، کە کوردستانی لەت کرد . بەڵام ئەمیش هەر مایەی کێشمانی بەینی هەردوولایان بوو . تا دوای

بۆ لاپەڕەی ٥

گازی کیمیاوی و چەند بیروڕا

ئاخافتنی کاک مسعود بارزانی سەرۆکی پارتی دیموکراتی کوردستانی عیراق ٢٦ / ٣ /١٩٨٨ :

" رژێمی عیراق نەیدەتوانی بەو شێوەیە ئیبادەی گەلی کورد بکا ئەگەر تێکنۆلۆجی غەربی بە تایبەتی لە دروست کردنی چەکی کیمیاوی ، بە پێی معلوماتی ئێمە شەرەکانی ئالمانی غەربی ، ئیتالی ، فەرانسی و هوڵەندی یارمەتی عیراقیان داوە لە دروست کردنی غازات کە ئەمە چەندەها جارە دژی خەڵکی کوردستان بەکار دەهێنێ و هەزارها ژن و منداڵ کوژراوەو بریندار کراوەو سەدها منداڵی ساوا بێ دایك و باب ماونەوە ... ئێستا پاش ئەوەی رژێم هەزارها ژن و منداڵی کوردی شەهید کرد لە هەڵەبجە رۆژی ١٦/٣/١٩٨٨ ناچارین ئەم

بۆ لاپەڕەی ٨

هەواڵنامەی کتێب

پاشماوەی ل. ١

له بەر ڕۆشنایی بەرەی کوردستانی

دەکرێ بە ڕاشکاوی بڵێین، بە گێڵ لە هۆکارە هەرە گرنگەکانی سەرنەکەوتنی جوڵانەوەی ڕزگاریخوازی کورد، سەرەرای ئەو هەموو فیداکاری و گیان بەخت کردنە نەبوونی یەکێتی و یەک نەگرتنی هێزە دیموکرات و شۆڕشگێڕەکانی گەلی کورد بوە. دیارە ناکرێ لەم بوارەدا، هۆکاری دیکەی بابەتیش، وەک هەل و مەرجی جوغرافیایی و فرو فێڵی حکومەتە داگیرکەرەکان و پیلانی ئیمپریالیستەکان و دواکەوتوویی کۆمەڵی کوردەواری و شتی تر، لە بەرچاو نەگرین.

ئێستا کە هێزە ئیشتمانییەکانی کوردستانی عیراق بە سەر کۆسپ و تەنگ و چەڵەمەی ڕابردوودا زاڵ بوون بناخەی بەرەی کوردستانیان دارشتوە، نابێ هەر بە نووسینی بە یاننامە و بڵاو کردنەوەی پرۆگرام و بەرنامە واز بێنن و سەرینی خاترجەمی وەبن سەری بدەن کە گۆیا ئەمجەد وبەڵگە هاوکاری و هاو پەیمانی واژۆ کراوە و ئیتر براوەتەوە و هەموو کار تەواوە. پێویستە بۆ قوڵ کردن و بەرە پێدانی بەرە کاری زۆر بکرێ. دەبێ تێگەیشتنی سوود و بە سڵحەتی پێک هاتنی بەرە، بەرینە نێو کۆمەڵانی خەڵکی زەحمەتکێش کە پشتیوانی سەرەکی جوڵانەوەن. پێویستە کادر وئەندامانی حیزبەکان و پێشمەرگە فیداکارەکان تێ بگەیێنن و بۆ پشتیوانی لە پێک هاتنی بەرە قەناعەتیان پێ بێنن.

بەرەیەکی ئەو تۆ کاتێک دەتوانێ ئەرکی پیرۆزی خۆی بە تەواوی بە جێ بگەیەنێ، کە لە لایەن کۆمەڵانی هەراوی خەڵکی کوردستانەوە پشتیوانی لێ بکرێ. هەروەها هەوڵ بدرێ کە هێزە دیموکرات و پێشکەوتووخوازەکانی عیراق و ناوچە و جیهان بیناسن و پشتیوانی لێ بکەن و یارمەتی بدەن. دەبێ هەوڵ بدرێ کە تەبلیغات و ئەگەرە شێویتنی دوژمنانی کورد، بۆ خەڵک ڕوون بکرێتەوە و ڕێگا نەدرێ کە دەستی چەپەل بکەوێتە نێو هێزەکانی دامەزرێنەری بەرەو زیان بە یەکێتی بگەیێنێ. دەبێ بە وریایی پیلان و نەخشەی دوژمن پووچ بکرێتەوە.

لەوانەیە هێندێ دەنگی ناساز لە لایەن کەسانی وشکە ڕۆ و خۆپەرست و تێنەگەیشتوو بەرز بێتەوە و بڵێن: ئەی ئەگەر ئەوە بەرەی کوردستانییە، بۆچی حیزبی کۆمۆنیستی عیراق بەشداری کردوە؟

ئەم جۆرە کەسانە، ئەگەر بە ڕاستی تێبگەن ئەم قسانە ناکەن، بێگومان ئەم هەڵوێستە و بۆ چوونە، دەگەڕێتەوە سەر چەوتی بیر و ڕا و تێ نەگەیشتنی گرنگی هاوکاری گشت هێزە دیموکرات و پێشکەوتووخوازەکان لە چوار چێوەی عیراقدا. نەک هەر بۆ کوردستانی عیراق، بەڵکوو لە هەموو بەشەکانی کوردستان، یەکێتی و یەکپارچەیی بەرەیەکی ئەوتۆ، پێویستییەکی گرنگی قۆناغی جوڵانەوەی گەلەکەمانە.

بە باوەڕی ئێمە، زۆر پێویستە لەوە تێ بگەین کە لە هەل و مەرجی ئێستای خەبات و تێکۆشاندا، بەبێ پشتیوانی و هاوکاری هێزە دیموکرات و شۆڕشگێڕەکانی ئەم وڵاتانە، جوڵانەوەی کورد ناتوانێ سەرکەوێ و بە ئامانج بگات. ڕووی دیکەی مەسەلەکەش هەر ڕاستە. ئەویش ئەوەیە کە جوڵانەوەی دژی ئیمپریالیستی و کۆنەپەرستی و دیموکراتی گەلانی غەیرە کوردی ئەو وڵاتانەش بە بێ هاوکاری و یارمەتی و پشتیوانی هێزە دیموکراتەکانی کورد، ناتوانێ سەر بکەوێ. ئەم دوو جوڵانەوەیە و ئەم دوو هێزە، هەر چەندە هەندێ شوێن و خەسڵەت و شێوەی تایبەتی خۆیان هەیە، بەڵام لە ئەسڵ و بنچینەدا، یەک دەگرنەوە و ئامانجی هاو بەشیان هەیە. پێویستی توند و پتەو ئەملاکیریان بە هاوکاری و یەکگرتن هەیە. حیزبە دیموکراتەکانی کوردستانی عیراق، ئەم ڕاستییەیان بۆ ڕوون بوەتەوە و گەیشتوونە ئەو قەناعەت و بڕوایە کە نەک هەر لەگەڵ حیزبی کۆمۆنیستی عیراق، بەرەی کوردستانی پێک بێنن بەڵکوو هەروەک لە بە یاننامەی ڕاگەیاندنی بەرەدا گوتراوە، بۆ بەرینتر کردنی بەرەو هاو پێوەندی هەموو هێزە دیموکراتەکانی دژی ڕێژیمی خوێن ڕێژی بەعسی کە بڕوایان بە مافی ڕەوای نەتەوایەتی گەلی کورد هەیە هەنگاو داوێژن.

ئەم بۆ چوونە، هەڵوێستێکی ڕاست و هەنگاوێکی پیرۆزە و دڵسۆزیەکی تەواوە بۆ چارە سەر کردنی مەسەلەی کورد و ڕزگاری لە چەوسانەوە و ڕاگواستن و وێران کردن و تواندنەوە وسڕینەوەی پێناسی نەتەوایەتی و چۆڵ کردنی کوردستان و قەلاچۆ کردنی کورد.

ئێمە هیواداریـن کە پێک هاتنی بەرەی کوردستانی عیراقی نموونەیەکی زیندو و دەرسێکی بەکەڵک بێ، بۆ گشت هێزە خەباتگێڕەکانی کوردستان لە هەموو بەشەکانی و لە سایەی پێک هێنانی بەرەو پتەو کردنی هاوکاری و یەکێتی و خەباتی کوڕ و کۆڵ و شیاو، بە ئامانج بگەن و گەلی کوردیش وەک گەلانی تری جیهان بە ئازادی و سەربەستی بگات.

*

باری لەشساخی لە کوردستانی ئێران

نووسینی : ڕۆژان

لە زۆربەی وڵاتانی جیهان بە نرخترین شت مرۆڤە. واتا ژیان و سلامەتی ئەو. وڵاتانی پێشکەوتوو لە سایەی دەستکەوتەکانی زانست و تەکنیکەوە ئیمکانێکی زۆریان بۆ پێش چوونی باری ژیانی کۆمەڵانی خەڵک پێک هێناوە. لە باری ئابووری و فەرهەنگی و لەش ساخییەوە هەنگاوی زۆر بە کەڵکیان هەڵێناوە و کۆمەڵانی خەڵک لەو دەستکەوتانە بە قازانجی خۆیان کەڵکیان وەر گرتوە.

لە وڵاتانی سۆسیالیستی کە نەتەبایی جیمایەتی لە بەین چووە و هیچ کەس کەسێکی تر ناچەوسێنێتەوە، لە لایەن دەوڵەتەوە بایەخێکی زۆر گرینگ لە هەموو بارێکەوە، بە تایبەت لە سەر سلامەتی ژنان و زارۆکان بە وەزعی لەش ساخی مرۆڤ دراوە.

پیاو بە هەق دەتوانێ بڵێ، کە سەدان ناوەندی چاوەدێری کردن لە ژنان، بە تایبەت لە کاتی زگ پڕ بوون و منداڵ بوون دا، وەک شوێنی منداڵ بوون و سانەوە و شیردان و شتی تر ساز کراوە و بە خۆڕایی و بە لاش هەموو هاو وڵاتییەک دەتوانێ لە یارمەتی پزیشکی و داو دەرمان کەڵک وەرگرێ.

بەڵام لە کوردستانی ژێر بۆمباران و کاول کراودا، و لە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیدا، کە تاقمی مەلای موسڵمان بە سەریدا زاڵ بوون، ئەوەی نرخی بۆ دانە نرێ مرۆڤە. ڕۆژ نیە لە کوردستانی داگیرکراو، بە هەموو بەشەکانیەوە بە سەدان کەس لە ژێر تۆپ و بۆمباران دا نەکوژرێن. لە ڕێژیمی کۆماری ئیسلامیدا، هەر بەشی بە کوشت دان و یا بەقەولی ئاخوندەکان (شە هید) بوون، مرۆڤ نرخی هەیە.

لە کوردستان وەزع لەوەش خەراپترە. یارمەتی پزیشکی و داو دەرمان و بێ ڕاگەیشتنی لەش ساخی هەر باسی نیە. لە هەموو زیاتر لە کوردستان ژن تووشی ئازار و ئەزیەت دەبن. جێگای تایبەتی منداڵ بوون و دوکتور و پسپۆڕی لێزان هەر نیە. ئاتێستاش لە کوردستان بە شێوەی کۆن و خۆماڵی کاتی منداڵ بوون ژن چاوە دێری دەکرێ.

لە بەر نەبوونی دوکتور ودەرمان زۆربەی منداڵی ساوا نەخۆش دەبن و لە بەین دەچن. نەخۆشی زانە زگ و راشیت وسیل و بێ خوێنی و سوورێژە و خورێلکە و هی تر بە منداڵان وەردەبن و دەیان کوژن.

بێجگە لەوانە، بە هۆی شەری داسەپاو بە سەر کوردستاندا، زۆربەی خەڵک تووشی دەربەدەری و ئاوارەیی بوون ولە ئەنجامدا تووشی نەخۆشی جۆر بەجۆر دێن و هیچ ڕێگایەکی دەرمان و چارە کردنیان نیە.

لە شارەکانی کوردستان، ئەگەر چەند نەخۆشخانەیەکیش هەبن، بۆ بریندارێ پاسدار و ئەرتەشی و جاش تەرخان دەکرێن. دوای ٩ ساڵ سەرکەوتنی ڕاپەڕینی خەڵک و دەسەڵاتداری ئاخوندەکان، لە کوردستان نەک هەر نەخۆشخانەیەک دروست نەکراوە، بەڵکوو ئەوەی هەش بوە، سەبارەت بە شەر نەیانهێشتوە خەڵک کەڵکی لێ وەرگرێ.

بە کورتی کوردستان وەک ناوچەیەکی داگیرکراوی شەر، هیچ ژیانێکی ئاسایی و یاسایەکی دادپەروەرانەی تێدا نابینرێ. هەتا تاقمی ئاخوندی یاوانخوازیش لە سەر حوکم بن، کوردستان لەوەی باشتر نابێ.

*

سەردەمی نوێ
خاوەنی ئیمتیاز
د. جەمشید حەیدەری
سەرنووسەر
کریم حسامی
Postgiro: 420 4506 - 2
ISSN 0284-3412
P.O.BOX 7066
16407 KISTA
SWEDEN

هەڵەبجەی نەمر:

برای بەڕێز ماموستا (ك . ك) پارچە پەخشانێکی ئەدەبی بۆ ناردوین بە ناوی " هەڵەبجەی نەمر " هەڵەبجەی گۆران و هەموو کوردستان" لەگەڵ سوپاس بۆ دڵسۆزی و هاوکاری ماموستای بەڕێز ئەوا هەر وەك خۆی بڵاوی دەکەینەوە .

" هەڵەبجە : شارە جوان و ڕازاوەکەی سەر کەناری دەشتی شارە زوور ، دایکە دڵسۆزەکەی گۆرانی شاعیری نەمری کوردستان .. قیبلەگای جاف و گۆران و کورد .. کوا شایی و ئاهەنگ و ڕەشبەڵەکی کچان و کورانت؟ بۆچی خاك و خۆڵت بۆتە گۆڕستان بۆ گۆڕەی ساوا و بەرەمەکانە و ئافرەت وهەموو دانیشتوانت ؟ تۆ بڵێیت سەرم لێ تێك چووبێت وبە "هیروشیما"تەبزانم هیروشیمای کاول کراو ، بە بۆمبای ئاتومی ئەمریکایی (... تا .. تا ... ئەوانە لاشەی سووتاوی ساوا و منال و ئافرەت و لاوانی کوردن بە بۆمبـای کیمیاوی و غازی کوشندەی هێرشی نا جەوانمەردانەو درندانەی دەستـەی دەست خوێناوی کاربەدەستانی ڕژێمی جانەوەر وفاشیستەکانی "بەعسـی" بەغدا شەهید کراون .. پاش داگیر کردنی لە لایەن سوپای کۆنە پەرستو داگیرکەرانی حکومەتی ئیسلامی ئێرانەوە کە دان بە مافی هیچ نەتەوەیەکدا ناهێنێت.

ساوایەکی سەر بێشکە .. دە هەزار .. پێنج هەزار .. شەهید .. دوو ئەوەندەش بریندار بێچارە .. کاول کردن ، وێران کردن .. ئەمە بوو دیاریخوای ئەمری ڕژێمی ڕەگەز پەرستە دیکتاتۆرە فاشیستەکەی " سەددام " بۆ خەلکی هەڵەبجەو هەموو کوردستان، بە بۆنەی جەژنی نەورۆزەوە ...

بەلام .. هەڵەبجە .. ئەی دەستە خوشکی شاری ڕاپەرین و هەڵمەتو قوربانی نە بۆمبای غازی کیمیاوی .. نە ژەهری کوشندە .. نە هەرەشەو گورەشـەی دوژمنە فاشیستەکان، ناتوانن ترس و توقین بخەنەدلی ڕۆڵە نەبەردو دلێرەکانتەوە . هەزاران کارەساتی سامناکترو لەوەش درندانەتر ، مەگەر هەر ڕق و قینەمان تیژتر و توندتر بکەن .

هەڵەبجەی خۆشەویستی کوردان .. ئەی بووکی نارا ڕەشپۆشی جەژنـی نەورۆز .. هەموو ڕۆڵەیەکی دلێرو دڵسۆزت .. هەموو کوردێك .. ناوی تۆیان لەسەر پەرەی دلیان نووسیوە و بڕیاریان داوەتۆڵەی تۆ لە ڕژێمی بەعسی فاشیستی سەددامی خوێنڕێژ بکەنەوە و بیخەنە ژێر سەرەنوێلکی مێژووی ڕەش وتاریکی خوێناویانەوە . ئازادی و دیموکراتی و برایەتی و خۆشەویستی بکەن بە دەسکە گوڵی شاباشی ئاهەنگی نەورۆزی داهاتوت .. گوڵاڵەسوورەکەی سەر گۆڕی هەموو شەهیدەکانی ڕێی ئازادی و سەرکەوتن، یادیان بکەنەوەو بۆهەتا هەتایە سیستەمی جەور وستەم و بەدکاری و هەموو یاسایەکی زۆرداری و دز بەگەل لە ناو قوڵایی تاریکی مێژوودا بنێژن ....

هەڵەبجەی نموونەی قوربانی ئازادی و دیموکراتی وسەربەستی کوردستان . هەڵەبجە گیان .. ئەی دایە گەورەی شەهیدان ... شاری شاناری گۆران .. ڕۆڵەکانت ... گشت کوردستان ... بۆ ئازادیت ... هەتا هەتا ... لە ناو پیلوی چاوی هەموو ساوایەکدا ... ناوت .. یادی شەهیدانت .... بە کلی ڕەشی ئەمرۆی تۆ دەنەخشێنن ... تا ئاهەنگی ئازادی تۆ وەدەست دێنن .. هەڵەبجە گیان ... بووکی نارا ڕەشی ژیان ... دایە گەورەی شەهیدەکانی کوردستان .. دوای ئازادیت .. ڕۆڵەکانت لە قەد پاڵی کردەکان ولە سەر لوتکەی چیاکانی گشت کوردستان ... بە گڕی سوور .. یادت دەکەن .. یادی شەهیدانت دەکەن .. جەژنە پیرۆزەت لێ دەکەن ... هەڵەبجە گیان .. بووکی ناکامی کوردستان ... تۆ نامریت ... تۆ " نە مریت " ئەی دایە گەورەی شەهیدان .

بڵاوکراوەکانی گەیشتوو:

هەواڵنامەی یەکێتی . ئۆرگانی " یەکێتی خوێندکاران و لاوانی کوردستان لە ئورووپا " (یوکسی) مان پێگەیشتوە .

لەم ژمارەیەدا لە ژێر سەر دێـــڕی "هەڵەبجە هیروشیمای کوردستان" ڕەسمی شەهیدەکانی هەڵەبجە بڵاو کراوەتەوە . هەروەها " چالاکییەکانی جەماوەری فراوان دژی تاوانەکانی ڕژێمی فاشیستی بەعسی لە هەموو ئورووپا " بە وێنە و ڕەسم بڵاو کراوەتەوە .

سەر وتاری ئەم ژمارەیە لە ژێر سەردێڕی " خوێندکاران و لاوانی خۆشەویست ئەی ڕۆڵە دڵسۆزەکانی گەلی کوردستان" باسی جینایەکانی ڕژێمی بەغدا و بۆمباراني ناوچەکانی خورماڵ و سیروان و مەریوان و گوندەکانی سەر بە هەولێر و کەرکوك و ناوچەی قەرەداغ دەکا لە کوردستان بە بۆمبای کیمیاوی و گازی ژاراوی و پاشان دەنووسێ :

" ئەی خوێندکاران و لاوانی ئاوارەی کوردستان ،

ئەی هەموو ئەوانەی چەند لایەنەو بەشێوەیەکی زانستیانە دەڕواننە ڕووداوەکان :

ئەم ڕۆ پیلانێکی گەورە بە دەستەوەیە بۆ بنە بڕ کردنی گەلی کوردستان لە هەموو بەشەکانیدا ، بە لێ ، پیلانێکی گلاو لە ئارادایە بۆ قەلاچۆ کردنی گەلەکەمان ، پیلانێکی مەودا دوور و نەخشە بۆکێشراو جەنگی عیراق و ئێرانیش بە کێکە لەو بەردانەیکە لە بنیدا سامناکترین قۆناغی ئەو پیلانی قەلاچۆکردنە بە ئەنجام دەگەیەنرێت .

وا ڕۆژگار بە ئاشکرا وبە شێوەیەکی پراکتیکی بۆی سەلماندین کە درێژەدان بە جەنگی کۆنە پەرستانەی عیراق و ئێران نە لە بەرژەوەندی گەلی کوردستان دایە و نە لە بەرژەوەندی گەلانی عیراق و ئێران و ناوچەکەدایە . هەر هەوڵێکیش بدرێت و درابێت بۆ پاکانە کردنی بە لایەن کردنی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نیشتمانی کوردستانی ، چ ئەم دیو وچ ئەو دیو ، مانای هاوکاری کردنە لە گەڵ یەکێك لەو دوو ڕژێمە فاشیست و کۆنە پەرستە دا و درێژە دانە بە تەمەنیان ، وە مانای ڕێگەدانە بەڕێدە تر کاول کردنی کوردستان . ئەمەش مەحکومە بە ڕیسوا کردن و دژ وەستاندنەوە لـە لایەن جەماوەری زەحمەتکێشی کوردستانەوە .

ئەی ئەوانەی بەرژەوەندی گەل و نیشتمان دەخەنە پێش هەموو شتێکەوە :

ڕژێمی فاشیستی بەعس بە هەموو شێوەیەك هەوڵی قەلاچۆ کردنی گەلەکەمان دەدات ، کارەساتی هەڵەبجەش ڕووداوێکی دڵتەزێنی پرۆسەی ئەو قەلاچۆ کردنەیە . ڕژێمی کۆنە پەرستی ئێرانیش بە کوێرانەوەی ئەرکە بۆ کوردستان بە شداریەکی ڕاستەو خۆ دەکات لە بە ئاکام گەیاندنی پیلانی بۆگەنی لە ناو بردنی گەلی کوردو وێران کردنی بە تەواوەتی کوردستاندا .

ئەمرۆ هەموو بەر پرسیارین لە بەر دەم چارە نووسی گەلەکەماندا . گەر هەڵوێستی ڕاستە قینەو زانستی وەرنەگرین، مێژوو هیچ کاتێك لێمان خۆش نابێت .

با هەموو پێکەوە هەوڵ بدەین سنوورێك بۆ وێران کردنی کوردستان و نە هێشتنـی گەلەکەی دابنێین . با نە هێڵین هەڵەبجە یەکی تر دووبارە بێتەوە . چونکە ئەگەر خۆمان وەخۆ نەکەوین ، چەندەها هەڵەبجە و بگرە کارەساتی گەورە تریش چاوەڕێمانن . دەبا هەموو پێکەوە دەنگی خۆمان بلـند بکەینەوە و پڕ بە قورگ هاوار کەین :

- بڕوخێ هەر دوو ڕژێمی فاشیست و کۆنە پەرستی عیراق و ئێران
- بڕوخێ جەنگی قەلاچۆ کردنی گەلی کوردستان
- بژی سەر بە خۆیی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی نیشتمانی کوردستان.

لە چلەی هەڵەبجەی خوێناوی دا

بەیاننامەی ڕێکخراوی خوێندکارانی کوردستانی عیراق لە ئەمریکا " مان پێ گەیشتوە کەوا بە کورتی بڵاوی دەکەینەوە . لە ژێر سەرخەتی سەرەوەدا ، بەنووسری:

" ئەی جەماوەری تێکۆشەر ،

وا چل ڕۆژ بە سەر کارەساتە دڵتەزێنەکەی هەڵەبجەدا تێ ئەپەڕێو ڕای گشتـی جیهانی وەکو خۆیبێدەنگی هەڵبژاردوە لە بەرانبەر ئەو کارەساتە درندانەیەی بەعسی فاشیست کە بەسەر گەلەکەمانیدا هێنا .

وا چل ڕۆژ بە سەر سڕینەوەی مافی مرۆڤدا تێ ئەپەڕێ لە مەرحەلەی ڕامیاری و مرۆڤایەتی نەتەوە یەکگرتوەکاندا و خوێنـی زیاتر لە پێنج هەزار خەلکی بێتاوانـی شاری هەڵەبجە بە هەواڵێکی زۆر کورت لە دەزگاکانی ڕاگەیاندنی و لاتاندا کۆتایـی پێ هێنرا ....

بەڵێ والەسایەی ئەو ئەمرە چە پە لەدا کە تا ئێستاش هەندێ لە هێزەکا نـی چەکداری کوردستان خەوی خۆشی پێوە ئە بینن، هیروشیما و هالەبکاسێکی نـوێ خۆی لە کوردستان ئەنوێنێ . ئەمرێك کـە دەستکردی سەرمایەداری جیهانیە و تەنیا لە بەرژەوەندی ئەواندا تەواو ئە بێـت و سووتەمەنیەکەشی خەلکی چەوساوەو بێـتاوانی هەردوو و لاتە .

هەواڵنامەی کتێب

یادی ٢٥ ساڵەی شەهیدبوونی

تێکۆشەر جەماڵ حەیدەری

نووسینی :
جەمشید حەیدەری

چاریکە سەدەیەك لەمەو بەر بەعسی بە خوێن مژەکانی عیراق بۆ یەکەمجار دەسەلاتیان گرتە دەست و دەستی چەپەلیان بە خوێنی ئازادیخوازانی گەلانی عیراق، بە کورد و عەرەب وکەمە نەتەوایەتیەکانەوە سوور کرد.

چاریکە سەدەیەك لەمەو بەر وەك ئەمڕۆ لە شەقامەکانی بەغدا و سولەیمانی و هەولێر و کەرکوك و بەسرە و موسل سەدان روڵەی تێکۆشەری گەلە نەبەزەکەمان لە سێدارە دران و لە شەقام دەست ڕێژ کران. چاریکە سەدە بەکە لافاوی خوێن لە ولاتەکەماندا بەردەوامە. ئەگەر دوێنێ بە سەدان تێکۆشەرو هاوولاتی نیشتمانپەروەر دەبوونە قوچی قوربانی، ئەورۆ لە سایەی شەری نارەوای بەعس دژی گەلی کوردمان و شەری نێوان هەر دوو ڕێژیمە کۆنەپەرست و خوێن ڕێژەکەی بەغداو تاران رۆژی هەزاران مرۆڤی بێ تاوان دەکوژری و گەلەکەمان قەلاچۆ دەکرێ.

٢٥ سال لەمەو بەر ڕێژیمی بەعسی دەنگی ئازادیخوازی روڵەی بە وەفای گەلی کوردو گەلانی عیراق و بزوتنەوەی رزگاریخوازی نیشتمانی پێشکەوتنخوازو تێکۆشەری کۆڵنەدەری بزوتنەوەی کومونیستی لە روژ هەلاتی نێوەراست، هاوڕێ جەمال حەیدەری کپ کردەوە. ئەو دەنگەی کە هیچ کاتێك نەرم نەبووەوە بەرانبەر بە چەوسێنەران و داگیرکەران تا دوا هەناسەی ژیانی.

هاوری شەهید جەمال حەیدەری لە چلەکانەوە هاتۆتە کۆڕی خەباتی سیاسی بزوتنەوەی نیشتمانی. بە بڕوایەکی پۆلاین بە دوارۆژی زەحمەتکێشان و رزگاری کوردستان. لە تەمەنی ٢٠ سالیەوە تا رۆژی شەهید بوونی لە ژێر ئەشکەنجەو لە زیندانی فاشیستەکانی بەعسی دا، هەموو ژیانی پر مەینەتی لە زیندان و خەباتی شورشگێریدا بردە سەر. لە زیندانی نوری سەعیدو ئەشکەنجەی سازمانی عیراق، لە راونانی ڕێژیمی قاسم و لە بەعسیەکانی بەغدا کۆڵیان بۆ نەدار چەکی خەباتی فڕێ نەدا.

لە دژوارترین بارو دۆخی ولاتدا هاوڕێ شەهید هەموو تواناو زانایی خۆی دەخستە کار بۆ مژبلە کردنی جەماوەرو رێك خستنی کۆمەلانی خەلك لە خەباتی رۆژانەدا.

خامە رەنگینەکەی تەرخان کردبوو بۆ روون کردنەوەی ڕێبازی تێکۆشان و چارەسەرکردنی مەسەلەی نەتەوایەتی گەلی کورد و ڕێنوێنی بزوتنەوەی چینی کریکارانی عیراق و دەست نیشان کردنی شێوەی خەبات لە هەل و مەرجی تایبەتی عیراقدا. سەرکردەیەکی لێهاتوی بزوتنەوەی کومونیستی عیراق بوو. لە ناسك ترین و ئالۆزترین بارو دۆخی سیاسیدا ،ئەرکی ڕێبەرایەتی پارت و کۆمونیستی عیراقی بەجێ دەگەیاند. ڕێژیمە کۆنە پەرستەکانی عیراق و دووژمنانی جولانەوەی کومونیستی هەردەم لە دەرفەت دەگەران بۆ لە نێو بردنی. سالی ١٩٤٨ کۆنەپەرستەکانی هەولێر بە مەبەستی کوشتنی مالەکەیان دا بەر گوللە، بەلام رزگاری بوو، ئارمایی مردن تا ١٩ی تەموزی ١٩٦٣ کە بەدەستی بەعسیەکانی بەغدا شەهید کرا، هاوسەری ژیانی بوو.

شەهید جەمال حەیدەری لە بنەمالەیەکی مەلازادەی بەناوبانگی کوردستانی عیراق سالی ١٩٢٦ لە هەولێر هاتۆتە دنیاوە. هەر لە هەولێریش خوێندنی سەرەتایی و ناوەندی تەواو کردوە. سالی ١٩٤٣ لە کولیجی ماموستایان "دارلمعلمین-العالیە" لە بەغدا وەرگیراوە هەر لەو سالانەشدا هاتۆتە کۆڕی خەباتی سیاسی و بزوتنەوەی شورشگێری. هەر وەك خۆی باسی دەکرد لە ڕێگای خوێندنەوەی رۆمانی "دایك"ی ماکسیم گورکیەوە لەگەل بیری پێشکەوتنخوازو تیئوری مارکسیزم ئاشنایی پەیدا دەکا.

بارو دۆخی ولات، شەری دووهەمی جیهانی و راپەرینی کوردو خەبات دژی فاشیزم و هیتلەریزم پال پێوەنەری دەستی بۆ هاتنە ریزی بزوتنەوەی شورشگێری لە ولاتدا.

لە سالانی ١٩٤٤ - ١٩٤٥ لەگەل چەند هەوالێکی کورد دەکەوێتە جم وجۆلی دامەزراندنی رێکخراوێکی مارکسی و کوردستانی و ناوی پارتی کومونیستی کوردستانی بۆ هەلدەبژێرن. بەلام لەبەر ئەوەی ناوی رۆژنامەکەی ئەو پارتە "شورش" بوو، بە پارتی شورش ناوی دەرکردوە. هێندی لە ئەندامانی شورش و هێندیکی تر لە ئەندامانی پارتی هیوا سالی ١٩٤٥ پارتی "رزگاری کورد" دادەمەزرێنن. دوای دامەزراندنی پارتی دیموکراتی کوردستانی ئیران و کۆماری دیموکراتی کوردستان، لە کوردستانی عیراقیش بیری دامەزراندنی پارتێکی ئەوتۆ دێتە گایەوە کە لە کوردستانی ئیران دەسەلاتدار بوو. لێرەدا ناکۆکی دەکەوێتە نێوان ئەندامانی رزگاری بە تایبەتی لە بارەی ڕێبەرایەتی ئەو پارتە نوێ یە. ئەوەش دەبێتە هۆی تێکچوونی رزگاری. زۆربەی کوردە مارکسیەکان کە لە هەمان کاتدا ئەندامی شۆرش بوون، بریاردەدەن کە شورش هەلوەشێننەوەو دەچنە ریزی پارتی کومونیستی عیراق. هاوری جەمال حەیدەری یەکێك بوو لە سەرکردەکانی "شورش"، دوای نەمانی شورش بوو بە ئەندامی پارتی کومونیست.

سالی ١٩٤٦ جەمال حەیدەری کادریکی لێهاتوی بزوتنەوەی خوێندکاران بوو. هەر لەم سالەشدا دوای خۆپیشاندانێکی گەورە دژی ئینگلیس لە بەغدا ،گیرا و چوار مانگ حەبس کراو دوایەش لە خوێندنگا دەرکرا. سالی ١٩٤٧ بوو بە کادری حیزبی لە بەغدا. بەلام دوای دووەم جار گیراوی حیزب بریاری دا بۆ کارگێرانی رێکخراوی هەولێر بێنێرێتە ئەو شارە. سالی ١٩٤٨ بەرپرسیاری لیژنەی حیزبی کۆمونیست بوو ،دەورێکی بالای گیرا لە چالاکیە سیاسیانەی شاری هەولێردا، هەر بۆیەش کۆنەپەرست و پیاوانی ڕیژیم ویستیان بیکوژن.

سالی ١٩٤٨ لە ژێر سەرپەرشتی راستەو خۆی لیژنەی حیزبی و ڕێبەرایەتی شەهید جەمال حەیدەریدا دەیان خۆپیشاندان و کۆبوونەوە لە هەولێر ڕێکخران.

لە ئوکتۆبری سالی ١٩٤٨ لەگەل چەند هەولێکی تر (ئەحمەد غەفور بابان وشەهید نافیع یونس) گیران و رەوانەی بەغدا کراو لە بەندیخانەی "ئەبو غریب" لە ژووری تەنیایی زیندانی کرا.

دوای دادگای عورفی بە ٧ سال حەبس حوکم درا لەگەل سێ سال مانەوەی لە ژێر چاوە دێری پولیس دا. تا سالی ١٩٥١ لە بەندیخانەی "نقرة السلمان" کە دەکەوێتە بیابانی خواروی عیراق زیندانی کرا. بەلام دوای مانگرتنە گەورەو درێژخایەنەکەی زیندانیەکان، کە ٢٢ رۆژی خایاند، کاربەدەستان ناچار دەبن هەموو بەندیەکان بۆ زیندانی ناوەندی بەغدا بگوێزنەوە. بەندیخانەو ئەشکەنجە نەك هەر چۆکی پێدا نەداوە، بەلکو بڕوای بە هێزتر کردوە بە پێویستی درێژەدان بە خەبات دژی ڕێژیمی کۆنە پەرستی سەر بە ئیمپریالیزمی بریتانیا. ژیانی زیندان قوتابخانەیەکی گرینگ بووە، چونکە ماوەی بۆ رەخساندوە پتر موتالا بکات و بخوێنێتەوەو زانیاری خۆی قولتر بکا و چ لە باری تیئوری یەوە، چ سوورەوەرگرتن لە ئەزموونی بزوتنەوەی رزگاریخوازی گەلان پتر شارەزا بێ.

سالی ١٩٥٢ لە نێو ڕێکخراوی حیزبی کومونیست لە زیندان لەگەل سەرکردایەتی حیزب ناکۆکی روودەدا. ئەوەش دەبێتە هۆی جیابوونەوەی ژمارەیەکی زۆر لە کادرانی حیزب و دامەزراندنی ناوەندیکی تازە کە بە نێوی رۆژنامەکەیان "ئالای زەحمەتکێشان" نێویان دەرکرد. هاوڕێ جەمال حەیدەریش لەگەل ئەو بەشە بوو.

لە بارەی ژیانی زیندانەوە شەهید جەمال دەنووسێ: "لەو کاتانەی کە لە زیندانا بووم، هەولم داوە پلەو رادەی تێگەیشتنی تیئوری و زانستی خۆم بەرز بکەمەوە".

لە ئاداری ١٩٥٣ هاوڕێ جەمال بە گوێرەی نەخشەی ڕێکخراوی ئالای زەحمەتکێشان لە زیندان را دەکا و دەگەرێتەوە کۆڕی خەباتی نهێنی و سەرکردایەتی ڕێکخراوی ناوبراو.

لە سالی ١٩٥٥، دوای ئەوەی سەلام عادل دێتە سەرکردایەتی حیزبی کومونیستی عیراق

🡸

، هەوڵێکی زۆر دەدا ، بزووتنەوەی کۆمونیستی یەك بگرێتەوە .. هاوڕێ شەهید جەمال حەیدەری ـ ش زۆر بە پەرۆش دەستی بۆ ئەو یەکگرتنەوەیە بۆیە لە ١٩٥٦ هەر دوو ڕێکخراو دەگەنە یەك .. ، لە کونفرەنسی دووەمی ئەیلوولی ١٩٥٦ ی پارتی کۆمونیست ، هاوڕێ جەمال بە ئەندامی دەفتەری سیاسی پارتی کۆمونیست هەڵدەبژێردرێ .. هەر لەو ساڵەشدا ، دوای هێرشی سێقۆڵی لە سەر میسر ، پارتی کۆمونیست بڕیاردەدا ڕێکخراوێکی نهێنی دامەزرێنێ بە ناوی هێزی بەرگری میللی و هەڤاڵ حەیدەریش یەکێك بووە لە سەرکردەکانی " بەرگری میللی " .

ساڵی ١٩٥٧ کە بەرەی نیشتمانی یەکگرتوو لە عیراق هاتە کایەوە لە نێوان هێزە سیاسیەکانی نیشتمانی ئەو کات (جگە لە پارتی دیموکراتی کوردستان کە تەنیا لەگەڵ حیزبی کۆمونیست پێکهاتنی دوو قوڵی هەبوو) شەهید جەمال یەکێك بوو لە سەرکردەکانی بەرەی یەکگرتووی نیشتمانی کە دەورێکی بالای بینیوە لە ئامادە کردن و سەرکەوتنی شۆڕشی ١٤ ی تەمووزی ١٩٥٨ دا ؛ لە دوای شۆڕشی ٥٨ شەهید جەمال دەورێکی دیاری بینیوە ج لە ڕێکخستنی سەندیکای کرێکاران و ڕێکخراوە کۆمەلایەتیەکان ، ج لە ئۆرگانەکانی ناوەندی حیزب و ڕۆژنامەو گۆڤارەکانیدا .

شەهید جەمال حەیدەری و مەسەلەی کورد

بێگومان مەسەلەی کوردو چارەسەر کردنی شوێنێکی تایبەتی هەیە لە خەباتی شەهید جەمال دا . وەك کوردێکی دلسۆزو کۆمونیستێك لە سەرەتای ژیانی سیاسیەوە گرنگی داوەتە مەسەلەی نەتەوەکەی و زۆر بە ئاشکرایی لە ئامانجی خەباتی کورد گەیشتووە بە پێی هەل و مەرجی ولات و باری خەبات دەورێکی دیاری هەبووە لە دارشتنی هەلوێست و ڕێبازی پارتی کۆمونیستی عیراق بەرانبەر بە مەسەلەی کورد . هەوڵ خەباتی کردوە بۆ بلاو کردنەوەی ئەدەب و زمانی کوردی و بەرە پێدانی و پێش خستنی ڕۆژنامەی کوردی و بلاو بوونەوەی بیری پێشکەوتنخوازی بە زمانی کوردی . لەم بارەشەوە ڕۆژنامەی ئازادی ئۆرگانی هەرێمی کوردستان دەورێکی دیاری و شیاوی دێتبوە . شەهید جەمالیش یەکێك بووە لە نووسەرانی ئەو ڕۆژنامەیە لە سالانی ٥٤ەوە تا شەهید بوونی .

بێجگە لەوە شەهید جەمال دەستێکی بالای هەبوە لە سیاسەتی پارتی کۆمونیستی عیراقدا لە هەموو بارێکەوە . هەردەم هەوڵی داوە بە جۆرێکی ڕاست و دروست و مارکسیانە هەلوێستی پارتی کۆمونیست دابڕێژێ لە بارەی مەسەلەی کوردەوە . چەندان وتارو ڕاپۆرتی ئامادە کردوە لەم بارەیەوە . لەوانە : ڕاپۆرتی کۆبوونەوەی کومیتەی ناوەندی حیزبی کۆمونیستی عیراق لەسەر مەسەلەی کورد ـ ئاداری ١٩٦٢ .

هەر لەو ساڵەدا لە گۆڤاری " مەسەلەکانی ئاشتی و سوسیالیزم" وتارێك بە ناوی عەلی جەبار لەسەر کۆمونیستەکان و مەسەلەی کوردی بلاو کردۆتەوە . ساڵی ١٩٦١ لەسەر دەوری کۆمونیستەکان لە چارەسەرکردنی مەسەلەی کوردستانلدا نووسینەوەیەکی هەبووە ، بەلام ئەو نووسینەوەیە ساڵی ١٩٧٢ لە ژمارە ٤٧ ی گۆڤاری " الثقافه الجدة " بلاو کراوەتەوە .

ساڵی ١٩٦٢ شەهید جەمال حەیدەری بە ئەندامی سکرتاریاتی کۆمیتەی ناوەندی دەفتەری سیاسی حیزب هەلبژێردراوە . لە ئەو کاتدا بەر پرسیاری لیژنەی ڕێکخستنی ناوەندی حیزبی بووە .

شەهید جەمال لە کۆبوونەوەکانی گشتی پارتە کرێکارو کۆمونیستەکاندا بەشداری کردوە ـ مۆسکۆ ١٩٦٠ ، هەروەها لەگەڵ شەهید سەلام عادل لە کۆنگرەی ٢٢ ی پارتی کۆمونیستی یەکێتی سۆڤیەتی دا بەشداری کردوە .

دوای کودەتای ڕەشی ٨ی شوباتی ١٩٦٣ هاوڕێ جەمال سەرکردایەتی بەرگری میللی کردوە دژی بەعسیە فاشیستەکان . لە دوای گیرانی سکرتێری یەکەمی حیزب و شەهید بوونی ، شەهید جەمال ڕێبەرایەتی حیزبی گرتۆتە ئەستۆ و کەوتۆتە کۆکردنەوەی ڕێکخراوە و شانە دابچڕاوەکان دوای هێرشی بەعسی بۆ سەر حیزبی کۆمونیست .

لە مانگی خوزەیرانی ١٩٦٣ لە دژوارترین کاتدا ، هاوڕێ جەمال ژمارە یەکەمی ڕۆژنامەی ڕێگای گەل " طریق الشعب " دەر کردوە و بەیانی کۆمیتەی ناوەندی بلاو کردۆتەوە لە بارەی هێرش و دەست پێ کردنەوەی شەر دژی گەلی کورد .

لە ١٩ ای تەموزی ١٩٦٣ لە ڕێگای چەند کەسێ ڕووخاو و ترسنۆك ، بەعسی زەفەری پێ دەباو دەگیرێ .

ڕۆژی ٢١ ی تەموزی ١٩٦٣ ڕادیۆ بەغدا فەرمانی لە سێدارەدانی ڕادەگەێنێ ، هەرچەند بە پێی ئەو زانیاریانەی کە لای ئێمە هەیە هەر شەوی ١٩ ی تەموز هاوڕێ جەمال حەیدەری لە بارەگای " دادگای گەل " کە بەعسیەکان کردبوویانە شوێنی ئەشکەنجەو ئازاری زیندانیەکان شەهید کراوە .

بەرزی و نەمری بۆ شەهید جەمال حەیدەری و هەموو شەهیدانی ڕێگای ئازادی و بەختەوەری گەلان .

لە یادی ٢٥ ساڵەی شەهید بوونی هاوڕێ جەمال حەیدەری ئەو پارچە شیعرەی بلاو دەکەینەوە ، کە لە ساڵی ١٩٥٩دا نووسی بووی :

" من کۆمونیستم "

گەر دەربەدەر بم
بێ شوێن و سەر بم
لاوازو لەر بم
تووشی هەزار مەترسی و
خەتەر بم
باکم پێ نیە
ڕێکام گرتیە
ناگەڕێمەوە
من کۆمونیستم
من کۆمونیستم
خۆم ناپەرستم
شەرتە لەسەر من
بەیداخی شۆڕش
هەرگیز بلەرێت
لە دەستم .

پاشماوەی ل ١

شەڕی عێراق و ئێران و مەسەلەی چارەنووسی گەلی کورد

کۆبوونەوەکانی کۆمسیۆنی سنووریش لە ساڵی ١٩١٣دا . کە ئیمپراتۆریەتی عوسمانی ڕووخاو حکوومەتی عیراق درووست بوو ، سەرلەنوێ مەسەلەی سنووری بەینی عیراق و ئێران سەری هەلدایەوە . تا لە ساڵی ١٩٣٧دا بە پێی پەیمانی (سەعەد ئاباد) گوایا بە تەواوی چارەسەر کرا . کەچی لە ساڵی ١٩٦٩دا حکوومەتی ئێران لە لای خۆیەوە ئەم پەیمانەی هەلوەشاندەوەو ناخۆشی بەینی هەردوولایان درێژەی کێشا . تاکو لە ساڵی ١٩٧٥دا شای ئێران و سەددام حسەین لە (جەزایر) ڕێککەوتننامەی (جەزایر)یان مۆر کرد . ئەوەی بە لای ئێمەوە گرنگە لەم ڕێککەوتننامەیەدا ئەوەیە : هەردوولایان بڕیاریان دا پشتگیری یەکتری بکەن بۆ لێدان و لەناوبردنی جوولانەوەی نیشتمانی و دیموکراتی ـ بەتایبەتی جوولانەوەی شۆڕشگێرانەی کورد ـ لە ئێران و عیراقدا . حکوومەتی بەعسی عیراق ، بە پەلە خۆی دەخزانە ژێر باڵی ئیمپریالیزمی ئەمریکاوە . دوای شۆڕشی گەلی ئێران و لەناوبردنی ڕژێمی پاشایەتی و شای ئێران ، بە دەسیسەی ئیمپریالیزمی ئەمریکی و کۆنەپەرستانی ناوچەکەو لە ترسی ئەوەی شۆڕشەکەی ئێران پەرەو ئاسۆی دیموکراتی و پێشکەوتنخوازانە هەلێنێ و لەبەر مەبەستی تایبەتی ڕژێمی بەعسی فاشیستی عیراق ، سەددام حسەین لە ئەیلوولی ١٩٨٠دا ئاگری شەڕی عیراق و ئێرانی هەلگیرساند بە بیانووی بڕوبووچوو بەو ئەمایەی کە لە حەفتەو دوو حەفتەدا شۆڕشی تازە پێگرتووی ئێران لەناو ببات و دەستەو دایەرەی شای لێ خراو بگەڕێنەوەو تۆڵەی خۆی لە پەیمانەکەی جەزایریش بکاتەوە .

مەسەلەی چارەنووس:

ئەو ڕووداوو پەیمان و ڕێککەوتننامانەی کە لە سەرەوە ، بە کورتی و بە سەرەجێلی باسمان کردن ، ئەبوون و ئابنە هۆی دانانی سنوورێکی ڕاستەقینەی چەسپ و چێگیرو هەر سنوورێکی داتاشراوی لەق دەبێت ، تا بە ڕەزامەندیی گەلی کورد نەبێت ، بێ گومان گەلی کوردیش ئەی ویستووەو نایەوێت بەو شێوە نارەوایەو بە بێ ڕەزامەندیی خۆی و هەر لەبەر خاتری بەرژەوەندیی ئیمپریالیزم و کۆنەپەرستانی ناوچەکە ، کوردستان دابەش و لەت لەت بکرێت . هەرچەندە (پاش جەنگی جیهانیی یەکەم و دارمانی ئیمپراتۆریەتی عوسمانی و دابەشکردنی ولاتە ژێردەستەکانی . بە پێی ڕێککەوتننامەی (سایکس-پیکۆ) لە نێوان ولاتە هاوپەیمانەکاندا ، کێشەی کورد چووە نێو داو دەرگاکانی کۆمەلەی نەتەوەکانەوە "عوصبەتولئومەم" . لەوێدا .

بۆ لاپەڕی ٦

هەواڵنامەی کتێب

پاشماوەی ل ٥

شەڕی عێراق و ئێران و مەسەلەی چارەنووسی گەلی کورد

بەپێی ڕێککەوتننامەی (سیڤەر) بڕیار درا دەوڵەتێکی کوردی لەو بەشانەی کوردستاندا دابمەزرێت کە لەژێر چنگی دەوڵەتی عوسمانیدا بوون). بەڵام ئەم ئاواتە پیرۆزەی گەلی کورد، بە پیلانی وڵاتە ئیمپێریالی و لەبەر بەرژەوەندی تایبەتیی خۆیان و بۆ ڕازیکردنی حکوومەتی تورکیای کەمالی و عێراقی مەلیک فەیسەڵ، بە با چوو و نەهاتە دی و ئەو بەشەی کوردستان کە لەژێر چنگالی ئیمپراتۆریەتی عوسمانیدا بوو، لەنێوان تورکیاو عێراق و سووریەدا، دابەش کراو بەشەکەی تری کوردستان هەر لەژێر چنگالی ئێراندا مایەوە. بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا گەلی کورد، بێ وچان خەباتی کردووە بۆ دامەزراندنی حکوومەتێکی کوردی. هەرچەندە ئەم دابەشکردنە بەتەواوی چەسپ کرا. بەڵام گەلی کورد لە هەر سێ وڵاتی تورکیاو ئێران و عێراقدا، هەر هەوڵی پێکەوەنانی حکوومەتی تایبەتیی خۆی داوە. هەر بەشەی بە جیا ئەوەیش لە ڕاپەڕین و شۆڕشە پیرۆزەکانیداو لە سەرکەوتن و سەرکوتکردنیاندا. بە درێژایی سەدەی بیستەم ڕەنگیان داوەتەوە. حکوومەتی شێخ مەحموودی حەفید لە کوردستانی عێراق و کۆماری کوردستان لە مەهاباد لە ئێران و ڕاپەڕین و شۆڕشەکانی گەلی کورد لە تورکیاو هتد.. نموونەی ئەو ڕاستییەن.

بەڵێ، گەلی کورد هەمیشەو بێ وچان تێکۆشاوە لەپێناوی یەکێتی و سەربەخۆیی و دامەزراندنی حکوومەتی تایبەتیی خۆیدا. ئەمڕۆ، بەو شێوەیەی کە باسمان کرد، کوردستان لە بەینی ئێران و تورکیاو عێراق و سووریەدا دابەش کراوەو مەسەلەی چارەنووسی گەلی کورد، بووە بە بەشێک لە مەسەلەی جووڵانەوەی نیشتمانی و دیموکراتیی ئەم وڵاتانە. مەسەلەی لەناوبردن و ڕووخاندنی ڕژێمە فاشیست و دیکتاتۆری و کۆنەپەرستەکانی تورکیاو عێراق و ئێران و هێنانەدیی حکوومەتی دیموکراتیی نیشتمانیی ئەوتۆ لەم سێ دەوڵەتەدا کە بە بێ پێچ و پەنا، ڕاستەوخۆ دان بنێت بە مافی بڕیاردانی چارەنووسی گەلی کورددا بە مافی جیابوونەوەو (دامەزراندنی دەوڵەتی نیشتمانیی سەربەخۆ)وە. ئەم مەسەلەیەش، مەسەلەی چارەنووسی گەلی کورد ڕاستەوخۆ، مەسەلەیەکە دژ بە ئیمپریالیزم و دەستگا فاشیستی دیکتاتۆری و کۆنەپەرستەکان. هەر بۆیە، لە هەرسێ دەوڵەتەکانەوەو لەلایەن ئیمپریالیستەوە، مەسەلەی گەلی کورد بە هەموو شێوەیەکی دڕندانە پێشێل دەکرێت و بە گرتن و کوشتن و لەناوبردن و وێرانکردن بەرهەڵستیی جووڵانەوەی نیشتمانی و دیموکراتیی گەلانی تورکیاو عێراق و ئێران دەکرێت و ئەمە حەوت ساڵە شەڕی عێراق و ئێران بۆتە هۆی توندوتیژکردنی ئەو هێرشە نارەوایانە بۆ سەر گەلی کورد لە هەرسێ دەوڵەتەکەداو بۆ سەر هەموو جووڵانەوەی نیشتمانی و دیموکراتی و پێشکەوتنخوازیی گەلانی ئەم وڵاتانە.

شەڕی عێراق و ئێران لە قازانجی کێیە؟

گومان لەوەدا نییە کە حکوومەتی بەعسی عێراقی ئەم شەڕەی لە ٢٢ی ئەیلوولی ١٩٨٠دا هەڵگیرساندو لە ماوەیەکی کەمدا، لەشکری عێراق ڕووبەیەکی زۆری لە ئێران داگیر کرد. لە ماوەی ئەم حەوت ساڵەدا ئەم شەڕە بوو بە هۆی لەناوبردنی سەدان هەزار کوژراو لە هەردوولا، سەدان هەزار بریندارو سەقەت و پەککەوتەو دیل و بوو بە هۆی وێرانکردن و خاپوورکردنی دێهات و شارو بنکەو دەستگاو کارگەو سەرچاوە ئابوورییەکانی هەردوو وڵات و هەموو ناوچەکەو ئەمن و ئاسایشی جیهانیشی خستۆتە مەترسیی شەڕو هەڕەشەلێکردنەوە. ئەمە سەرەڕای ئەوەی کە زیاتر لە ١٨٠ ملیار دۆلار زەرەرو زیان بە تەنها لە ئەختیتەو ئابووریی عێراق کەوتووە. بێ گومان زەرەری ئێرانیش لە ڕووی مالییەوە لەم ژمارەیە زۆر زیاترە. لە لایەکی ترەوە دەوڵەتە ئیمپریالیستەکان، بەتایبەتی ئیمپریالیزمی ئەمریکی، بە هۆی ئەم شەڕەوە خۆی لە ناوچەکەدا قایمتر کردووە. بە مەبەستی دەستگرتن بەسەر چارەنووسی وڵاتانی هەموو ناوچەکەداو هەموو سەروەت و سامانی ئەم وڵاتانە بخاتە ژێر دەسەڵاتی خۆیەوەو ناوچەکە بکاتە بنکەیەکی عەسکەریی مەحکەم و لەگەڵ زایۆنیزم و کۆنەپەرستانی ئەم وڵاتانەدا دەست بخەنە بینی هەموو جووڵانەوەیەکی نیشتمانی و دیموکراتی و لەناوی ببەن. هەروەها لە ئەنجامی شکستی لەشکری عێراقدا، سەددامی گوناهبار، دەستی کرد بە بەکارهێنانی چەکی کیمیاوی. نەک هەر لە ناوچەی شەڕدا، بەڵکو دژی لادێکانی کوردستانیش لە ئێران و عێراق. دژی جووڵانەوەی هێزە دیموکراتی و پێشکەوتنخوازەکانی عێراق و دژی میللەت و شۆڕشی کورد لە کوردستانی عێراق و ئێراندا. ئەوە بوو لە ٣/١٦ی ئەمساڵدا شاری هەڵەبجەی قارەمان و دێهاتەکانی دەوروپشتی بە بۆمبای کیمیاویی غازی خەردەل و سایانایدی کوشندە بۆردومان کرد کە دەستبەجێ زیاتر لە پێنج هەزار ژن و منداڵ و بێ تاوانی ئەو ناوچەیەی قەلاچۆ کردو ئەوەندەش زیاتر برینداری خستەوە. ئەم بۆردومانکردنەش هەر بەردەوامە دژ بە یاسای بەپێی دەوڵەتانی "جنێڤ"ی ١٩٢٥. ئەمە سەرەڕای بۆردومانکردنی شاران و بنکەی ئابووریو نوقومکردنی پاپۆڕی ئەوتکێش لە کەنداوی فارسیدا هتد..

هەڵگیرساندنی شەڕی عێراق و ئێران لەلایەن ڕژێمی فاشستی عێراقەوەو بە پیرۆزبایی لێکردن و لایەنگرتنی، لەلایەن ئیمپریالیزمی جیهانی و کۆنەپەرستانی ناوچەکەوە هەر لە بنچینەدا ئەنجامی درێژەپێدانی سیاسەتی ڕژێمی عێراقە دژ بە گەلی عێراق و بە جووڵانەوەی نیشتمانی و دیموکراتی و دژ بە گەلی کوردو هەموو جووڵانەوەی نیشتمانیی گەلانی ئێران و عەرەب و هێزە پێشکەوتنخوازو دیموکراتییەکانیان و دژ بە هێزە پێشکەوتنخوازو دیموکراتی و سۆسیالیستەکانە لە جیهانداو تەنها لە قازانجی ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کۆنەپەرستانی ناوچەکەیە. لەلایەکی تریشەوە، بوو بە هۆی زیادبوونی دەوری تورکیەی فاشستی، کە ئەندامی پەیمانی "ناتۆ"یەو بووژاندنەوەی ئیارە کۆنەکانی و هەوڵدانی بۆ دەستخستنە ناو کاروباری وڵاتانی ناوچەکەو بکرە، داگیرکردنی ئەو بەشانەی، کە بە موڵکی خۆیی دەزانێت، بەتایبەتی لە کوردستانی عێراقدا.

خۆ ئەو زەرەرەی کە لە عێراق کەوتووە، لە ڕووی چەک و جبەخانەوە، کە لە دەیان ملیار دۆلار زیاترە، بخرێتە سەر ئەو زەرەرو زیانەی کە لە سامانی گەلی عێراق کەوتووە، کە بەرهەمی

بۆ لاپەڕی ٨

چاپکراوی نوێ

کوردەکان لە تورکیا و بێمافی و تیرۆر

لە مانگەکانی ئاخری سالی ١٩٨٧ لە سوفیا پێتەختی کۆماری بولغارستان کتێبێك بە قەلەمی " رادی کریستێف : دیپلوماتی پێشوی بولغاری لە ژێر ناو و نیشانی " کوردەکان لە تورکیا بێ ماف و تیرۆر " بلاو کرایەوە . کتێبی ناو براو لە پێشەکی و چوار فەسل وکۆتایی و بیبلوگرافی و سەرچاوەکان پێك هاتووە لە بەرگێکی جوان و سەد و دوازدە لاپەرەدا کەوتۆتە بازارەوە .

نووسەر لە پێشەکی کتێبەکەدا کە بۆ باسی رەگەزی کوردەکان و مێژوو جیۆگرافی کوردستان و بە تایبەت کوردستانی تورکیا تەرخان کراوە دەنووسی : " دواکەوتویی دروست بوونی میللەتی تورك (کۆتایی سەدەی پازدەو نیوەی یەکەمی سەدەی شازدە) وە پلەی نزمی پێشکەوتنی کۆمەلایەتی و ئابووری و کولتوری تورکەکان تا سەدەی نوزدە لە چاو میللەتانی دیکەی ژێر دەستی ئیمپراتۆری عوسمانی ، لەوانە نەتەوەی کوردیش، بوو بە هۆی ئەوە کە تورکەکان زۆر بە تەنگە بەری و بە کەمی کار بکەنە سەر کوردەکان . بەلام بە هۆی زولم و زۆری و چەوساندنەوەی نەتەوایەتی کوردەکان لە لایەن تورکەوە ، نێوان دووری ئەو دوو میللەتە قوڵ تر بوو " .

فەسلی یەکەم : " کوردەکان و سەرکوت کردنی جولانەوەی رزگاریخوازی نەتەوەیی کورد " نووسەر لەو دوو فەسلەدا بە قوڵی دێتە سەر باسی هەولدان و گەشەکردنی جولانەوەی رزگاریخوازی نەتەوەیی کورد لە سەدەی نوزدەوە تا ئێستا لە کوردستانی تورکیاو دەنووسێ :

" لە سەرەتای سەدەی بیستەم لەگەل پێشکەوتنی پەیوەندی بەرهەمی سەرمایەداری لە ئیمپراتۆری عوسمانی دا ، جولانەوەی رزگاریخوازی کوردیش پێش دەکەوی و پەرە دەستێنێ . ناسیونالیزمی کورد دەست بە بوژانەوە هەلدان دەکات. نووسەر دێتە سەر باسی مێژووی دروست بوونی ئیمارەتەکان و راپەرین و شۆرشەکانی کورد لە سەدەی نوزدە و دەنووسی : " دوا ئیمارەتی بۆتان سالی ١٩٤٧ رووخاو لە هەمان کاتەوەش گیرو گرفتی کورد سەری هەلدا . لە سالەکانی ٨٠ ی سەدەی ١٩ جولانەوەی رزگاریخوازی کورد سروشتی کوردایەتی گشتی وەرگرتوو پروگرامی جولانەوە داوای رزگاری هەمووکوردەکان و یەکگرتنەوەیانی دەکرد لەنێو دەولەتێکی سەربەخۆی کوردی دا .

پاشان نووسەر دێتە سەر باسی سیاسەتی بورژوازی تورك (لاوانی تورك) و دەنووسی : ئەم جار بەرامبەر بە کوردەکان دوژمنێکی تازەی سیاسی هاتۆتە مەیدان،ئەویش بورژوازی سەرکەوتووی تورکە . بۆتە کۆسپ و تەگەرە لە رێگای چەسپاندنی نەتەوایەتی کورد دا. پاش سەرکەوتنی شورشی بورژوازی سالی ١٩٠٨ ، رەوەشت و سیاسەتی لاوانی تورك بریتی بوو لە بێ بەش کردنی کوردەکان لە هەموو مافێکی نەتەوایەتی .

نووسەر باسی راپەرینەکانی کوردو سەرکوت کردنیان دەکا ، کە لە ئەنجامی ئەو سیاسەتەدا سەریان هەلدا و دەنووسێ : " سیاسەتی کەمالیەکان لە ئاست جولانەوەی رزگاریخوازی کورد ، راست درێژەپێدانی سیاسەتی - لاوانی تورك بوو" .

نووسەر پەنجە بۆ هاوکاری کوردەکان درێژ دەکا ، کە لە سەرەتای جولانەوەو شورشی کەمالیەکان دا کردوویانە و پاشان هەموو مافێکی سەرەتایی کوردەکانیان خستۆتە ژێر پێ . گەلێك بەلگەو دوکومێنت نیشان دەدا ، کە کەمالیستەکان سیاسەتی بە تورك کردنی کوردەکان و نەهێشتنی شوێنەواری نەتەوایەتی کوردیان بە کار هێناوە .

پاشان نووسەر لەسەرو بەندی شەری دووهەمی جیهانی دا ، باسی باری ژیانی کوردستانی تورکیا دەکات کە بە جارێك کراوەتە بنکەی لەشکری و لە ٥٠ لەشکری تورك بیست و شەش لەشکری لە کوردستان راگیراوە و بۆتە کۆسپی سەر رێگای پێشکەوتنی جولانەوەی نەتەوایەتیی کورد و هەموو دیاردەو شوێنەواری کوردی یان کوێر کردۆتەوە سیاسەتی بەکارهێنراو لەو سالانەدا راست باری زینوسیدی هەبووە و لە ئەنجام دا بۆتە هۆی کەم کردنەوە و فەوتانی خەلك لە ناوچەکانی کوردستان دا .

نووسەر لە فەسلی دووەم دا، دێتە سەر باسی مەسەلەی کورد پاش شەری دووەمی جیهانی و گۆرانی باری ژیانی کۆمەلایەتی و ئابووری کۆمەلگای کوردستانی تورکیاو رووداوەکانی دوای شەری دووەمی جیهانیودەنووسی : " ناسیونالیزمی کورد لە جێگای سروشت و نفوزی جارانی فیودالی ، سروشتی بورژوازی بچووك بە خۆیەوە دەگرێ . دەوری روشنبیرانی کورد لەم قوناخەدا روون دەکاتەوەو دێتە سەر باسی سیاسەتی ناو گۆرینی شار و گوندەکانی کوردستانی تورکیا و قەدەغە کردنی ناو لێنانی کوردی بۆ مندالانی کورد و ئەو فەرمان و تەکبیرو یاسایانە کە فەرمان رەواکانی تورك بۆ تواندنەوەی میللەتی کورد بەکاریان دەهێنن .

لە فەسلی سێ یەم دا نووسەر دێتە سەر باسی جولانەوەی رزگاریخوازی کورد لە نێوان کودیتای سالی ١٩٦٠ و ١٩٨٠ دا .

لەم فەسلەدا . بە کورتی سیاسەتی پارت و ریکخراوە چەپەکانی تورکیا لە بارەی مەسەلەی کوردەوە هەلدەسەنگێنی و باسی پارت و ریکخراوە کوردیەکان دەکا لە کوردستانی تورکیا و دێتە سەر باسی هاوکاری ئەمریکاو تورکیا لە سیاسەتی بەربەرەکانی جولانەوەی رزگاریخوازی کورد و دەنووسی : " سالی ١٩٧٩ ئەمریکا سرنجی حکومەتی تورکیا رادەکێشێ کە کوردەکان لە ئیران خەریکن ئوتونومی وەدەست بێنن. ئەوە دەبێتە هۆی دەنگدانەوە لە ولاتە دراوسێکان و لە تورکیاش. ئەمەش پێویستی بە راوێژ کردن هەیە بۆ ئەوەی کە لە تورکیا رێگای ئەوە نەدرێت .

بێجگە لەوە نووسەر دێتە سەر باسی هاوکاری نێوان عیراق و تورکیاو ئیران. بۆ نموونە چاوپێکەوتنی ژەنەرال ئیڤرین و ژەنەرال سەنتیل سالی ١٩٧٨ و سەر لیدانی ئیڤرین و نوێنەری سازمانی ئەمنیەت و هی تر لە بەغدا سالی ١٩٧٩. هەروەها چاوپێکەوتنی نوێنەرانی ئیران و تورکیا سالی ١٩٧٩ لە شاری ورمی . تەواوی ئەو هاتو چۆو چاوپێکەوتنانە بۆ هاوکاری بووە دژی جولانەوەی کورد دەکان.

لە فەسلی چوارەم دا نووسەر بە درێژی هۆیەکانی بنەرەتی کودیتای سالی ١٩٨٠ پیشان دەدا . لەمانە قەیرانی ریژیمی بورژوازی تورکیا لەباری سیاسی و ئابوری و کومەلایەتی وە . نووسەر بە فاکت و بەلگە نیشانی دەدا کە لە پلانی گشتی ئامادە کردنی کۆدیتادا ، هەنگاوی تایبەتی بۆ بەربەرەکانی جولانەوەی رزگاریخوازی کورد هاوێژراوە . نووسەر لەم بەشەدا سەرکوت کردنی جولانەوەی کورد و لیدانی هێزە دیموکرات و ریکخراوەکانی کرێکاری و بێ عێتل کردنی شوێنەواری دیموکراسی لە تورکیاو بەندو راو نان و ئیعدامی تێکوشەرانی کورد روون دەکاتەوە.

پەنجە بۆ هاوکاری نێوان عیراق و تورکیا رادەکێشێ کە دژی جولانەوەی کورد پێك هاتووە بۆ ئەم ئامانجە خاکی یەکتریشیان بە کارهێناوە. لە پێوەندی نێوان ئیرانو عیراقو تورکیا دا دەنووسی : " تورکیا ئامادەیە بۆ هاوکاری لەگەل هەموو کەسێك بە هەموو جور بە مەرجێك بۆ بەربەرەکانێ دژی جولانەوەی رزگاریخوازی کورد بێ

بۆ لاپەری ٩

هەوالنامەی کتێب

پاشماوەی ل ١

گازی کیمیاوی و چەند بیرورا

ئیعتزارە بدەین بەو دەولەتانە کە میللەتی کورد ئەوانیش بە شەریکی جورم دەزانی لە کوشتنی ژن و منداڵ، داوایان لێ دەکەین ضغط لە عیراق بکەن ئەم جینایەتە دووبارە نەکاتەوە و کۆمەگی پزشکی و فەننی بۆ کوردستان بکەن و شەرەکات و مەعامیلیان کە موادی کیمیاوی لە عیراق (لە قائم و سامراو بادووش) دروست دەکەن سحب بکەنەوە. وەهەر وەها داوا لە خەلکی ئەم وڵاتانەو هەموو جیهان دەکەین ئیدانەی ئەم تاوانە بێ وێنەیە بکەن و ضغط لە حکومەتەکانیان بکەن یارمەتی رێژیمی عیراق نەکەن کە خەریکی ئیبادەی کوردە وەکو میللەتێك مەحوی کاتەوە ...)

گۆڤاری " شتێرن "ی ئاڵمانی ٢٦ی ئابی ١٩٨٧ :

(لە نیسانی ١٩٨٤ ماتیوس کورت ئەندامی پارلەمانی ئاڵمانیای فیدرال لە لایەن پارتی سۆسیال - دیموکراتەوە پەنجەی تاوانی ئاراستە کردوتە کۆمپانیای " کارل کۆلب " کە بە هاوکاری لەگەل کۆمپانیای " پیلوت پلاند " یارمەتی عیراقیان داوە بۆ دامەزراندنی دەزگای پیشەسازی بۆ دروست کردنی گازی ژاراوی ... گۆڤاری ناوبراو بە ژمارە پیشانی داوە کە کارگەی سامرا، مانگی چەند تون گازی خەردەل و گازی سی ٠ اس و گازی سارین و تابن دروست دەکا.

ڕێکخراوی پاراستنی میللەتانی هەرەشە لێکراو :

«کۆمپانیای هانبۆرگ گرووتیر ئینجینیرینگ لە گەل کۆمپانیای " دوویتر ئیفشن سرویس و کارل - کۆلب " بەشداری دروستکردنی چەکی کیمیاوی دەکەن لە عیراق. بە گوێرەی فیلمی پروگرامی دووی تلویزیونی ئاڵمانی رۆژئاواکە لە ١٩٨٨/١/٧ نیشاندراوە، دەر دەکەوێ کە کۆمەڵێك لە کۆمپانیەکانی ئوروپای رۆژئاوا، لە ئیتالیا، فەرانسە، هولەندا، ئاڵمانی رۆژئاوا، سویسرا، سوێد، بەلژیکا بەشداری دروست کردن و رەوانە کردنی ئەو جورە چەکانە دەکەن بۆ عیراق و ئیران.»

کۆمەڵی گەلە هەرەشەلێکراوەکان :

کومەلی گەلە هەرەشە لێکراوەکان:

" لە ئاهەنگی نەورۆزی کوردان لە شاری کولن لە ئاڵمانیای رۆژئاوا ١٩٨٨/٤/٩ کە بۆ یادی کارەساتە دڵتەزینەکەی شارەزوور لە ژێر دروشمی " هەڵەبجە قەت لە بیر ناکرێ " پێك هاتبوو، بەڕێز تیلمان تسیولش سەروکی کۆمەلەی گەلە هەرەشە لێکراوەکان لە وتارێکدا ووتی : " بە داخەوە لە شەری دووهەمی جیهانیدا جولەکە و قەرەچ بە گازی ئاڵمانی قر کران، ئەمرۆش هەر بە گازی ئاڵمانی را کورد قەلا چۆ دەکرێن."

رۆژنامەی رێبازی نوێ ئۆرگانی یەکێتی ئیشتمانی کوردستان ژمارە ٣ ـ ئەمارت و نیسانی ١٩٨٨ :

" هەموو کوردێك هە یە بپرسێ: ئەگەر ئائێستا گەلی کورد سوڤیەتی بە پشتیوانی خۆی و گەلانی رزگار - یخواز دەناسی، ئەی ئەبێ لە مەودوا چۆنی تێ بروانێ. بە تایبەتی لە کاتێکا شارێکی ٧٠ هەزار کەسی وەك هەڵەبجە بەر ئەو بۆمبە کیمیاویانە ئەدرێت کە ٣٠ پسپۆری یەکێتی سوڤیەت شان بە شانی بە عەعەفلەقیەکان لە کارگەکانی دروست کردنی چەکی کیمیاوی قائم وعەکاشات و سامەرا کاردەکەن. "

رێبازی نوێ لە لاپەرەی ٦ ناوی ٣٠ پسپۆری سوڤیەتی بلاو کردوتەوە کە گویا لە عیراق چەکی کیمیاوی دروست دەکەن.

★

پاشماوەی ل ٦

شەری عێراق و ئێران و

رەنجی ساڵەهای پەوەکانی بووە. ئەوا هەر لە ژمارە نایەت. ٣٦،٥ ملیار دۆلار پاشەکەوتی عیراق بوو لە ساڵی ١٩٨٠دا بەلام ئێستا زیاتر لە ٨٥ ملیار دۆلار بووە بە ژێر قەرزەوە. بێ گومان ئێرانیش وەزعی لەمە باشتر نیە. کەچی ئیمپریالیستەکان بە هۆی ئەم شەرەوە. بە تایبەتی (سیکەنە)ی چەکی دەستەودایەرەی (ئابووری شەر) لە کەرو خولدایەو قازانجیان بە دەیەها ملیار دەژمێرێت. لەسەر حسابی بەرژەوەندیی گەلی عیراق و ئێران و گەلانی ناوچەکە.

بە گشتی، تەنها ئیمپریالیزم و زایۆنیزم و کۆنەپەرستان و حکوومەتە فاشست و دیکتاتۆرییەکانی ئەم ناوچەیە قازانج و سوودیان لەم شەرە دەست کەوتووە و بۆیە بەردەوامن بۆ سازکردنی زەمینەی خۆشەکردنی ئاگری شەرەکەو پەرەپێدانی. نەك کوژاندنەوەی. وەکو بە درۆ پالوزەی بۆ لێ دەدەن، لە لایەکی تریشەوە، ئەم شەرە بووە بە بیانوویەك بە دەست کاربەدەستانی عیراق و ئێرانەوە. بۆ زیاتر تیژوتوندکردنی داپلۆسین و سەرکوت کردنی جوولانەوەی نیشتمانی و دیموکراتی و پێشکەوتنخوازیی گەلانی عیراق و ئێران بە گشتی و دژی جوولانەوەی ئازادی و نیشتمانی و دیموکراتیی گەلی کورد بە شێوەیەکی تایبەتی. وە رۆژ بە رۆژ، درێژەپێدانی شەرەکە، کوشتن و برین و کاولکردنی زیاتری بەدەمەوەیە بۆ گەلانی هەردوو وڵاتەکە. لە هەموو روویەکەوە.

پاشماوەی ئەم وتارە لە ژمارەی داهاتوودا بخوێنەوە

★

پاشماوەی ل ٢

لە چلەی هەڵەبجەی خوێناوی دا

لە کاتێکدا یادی ئەو کارەساتە دڵتەزێنە ئەکەینەوە و وێنەی منداڵان و خەلکی بێ تاوانی گەلەکەمان دێتە پێش چاو کە بوون بە قوچی قوربانی و دیاری نەورۆزی ئەم ساڵمان، تاسە لە گەروودا پەنگ ئەخوا تەوە و کینە و تووڕەییمان بەرز ئەکاتەوە و تەواوی کارەساتە دڵتەزێنەکانی رابردوومان دێنێتەوە بەر چاو کە لە سایەی سیاسەتی جەوتی رابەرایەتی نێو بزووتنەوەی هاتوە بەسەر گەلە چەوساوەکەماندا.

ئەی جەماوەری دڵسۆزی گەلەکەمان، لە هەر کوێ یەکدا هە ن:

با کارەساتە جەرگبڕەکەی هەڵەبجە بکەین بە هاندەرێکی کاریگەر بۆ تیژکردنی خەباتی نەتەوایەتیمان لە سەر بناغەی چینایەتی چەوساوەکانی گەلەکامان دژی رژێمە فاشیزم و رەگەز پەرستەکەی صدامی خوێن رێژ و تەواوی دوژمنانی گەلەکەمان.

...... ئەگەر بەراستی ئەمانەوێ رژێمە بوگەن و کورد کوژەکەی صدام گۆڕ بکرێت و دیموکراسی لە وڵاتەکەماندا بچەسپێت، گەلی کوردمانیش بە مافی چارە نووسی خوی بگات، ئەو ئاواتە لە رێگای راگرتنی ئەو شەرەچەپەلە و بەکخستنی خەباتی تەواوی گەلانی وڵاتەکەمان دێتە کایەوە. نەك پشت بەستن بە رژێمە کۆنە پەرستەکەی ئیسلامی ئیران و خەوی خۆش بینین بەو شەرەوە. با بە یەك دەنگ لە گەل تەواوی گەلانی عیراق و ئیراندا دژی ئەو شەرە بێ راوەستین و با بلێین نەنگ و نەفرەت و سەر شۆڕی بۆ ئەو هێزانەی ئەبن بە نوکەری رژێمە کۆنە پەرستەکانی داگیرکەر لە کوردستاندا و ئەبن بە هۆی ئەو کارەساتە دڵتەزێنانە.

بروخێ رژێمە کۆنە پەرست و فاشیەکەی بەعسی عیراق و رژێمی ئیسلامی ئیران، مردن بۆ دار و دەستە بە کرێگیراوەکانیان. سەر کەوتوو بێت خەباتی گەلانی عیراق و ئیران

سەرکەوتوو بێت بزووتنەوەی چەوساوەکانی گەلی کوردستان.

★

ئێ بینی :

گێرانەوەی نووسراوەی چاپەمەنی جۆر بەجۆری جیهان لە بارەی کوردستان و رووداوەکانی نێو جولانەوەی رزگاریخوازی کورد بەو مانایە نیە کە نێوەروکی نووسراوەکان لەگەل بۆ چوون و بیر و باوەری دەستەی نووسەران یەك دەگرێتەوە. مەبەستی ئێمە ئەوەیە کە خوێنەرانی بەڕێز لە بۆ چوون و بیرو رای حیزب و ڕێکخراوەکانی جۆر بە جۆر لە بارەی بزوتنەوەی رزگاریخوازی کورد ئاگادار بکەین. " سەردەمی نوێ "

بە یادی نووسەر و تێکۆشەری کورد شێخ مارفی بەرزەنجی

۲۵ ساڵ بە سەر شەهید بوونی نووسەر وتێکۆشەری کورد شێخ مارفی بەرزنجیی
۱۹۲۱   ۱۹۶۳

بەو بۆنەیەوە ،ئەو پارچە هەڵبەستەی شاعیر بلاودەکەینەوە کە لە زینداندا ،نووسراوە :

شێتە ژیرەکەی نەوەی فەرهاد

بە دەرزی بیر هەڵئەکەنێ
ئەڵێن شێتە
هەمیشە هەر پێدە کەنێ
ووردە ووردە هەڵدە کەنێ
خۆڵ و زیخ و بەرد دەردەدا
پشوو نادا
جارێ کەس یاریدەی نادا
بەلام لە نەوەی فەرهادە
هەر چەند دیکەمان بێ ئاوە
خەڵك داماوە
دەڵێن بیر قوڵنگەی ئەوێ
وەستای وەك فەرهادی دەوێ
جاران وابوو
بەلام دەرزی دەرزی نی یە
شتیکە تەلیسماوی یە
چەند باریکە
ئەوەندە تیژ و قەوی‌یە
تا شێتە کاری پێ دەکا
ئەستور دەبێ
بەکار دەبێ
شێتە ش هەروا پێ دەکەنێ و
هەڵ دەکەنێ
سەیری ئەم لاو ئەولا ناکا
هەر کار دەکا
شەو و رۆژ و مانگ و ساڵ
وەکو عەودال
خەریکی بیرە بێ ووچان
بە گەرما و سەرما و بە تۆفان
ناڵێ هاوار ، ناڵێ ئامان

× × ×

دێ کە کوێراوێکیان هەیە
بیریان نی یە
هەر ئەوەندە بکەونە کار
هەوڵدەن بۆ چار
تا ئاوێکی فراوان و رەوانیان بێ
بەراوێکی پڕاویان بێ
هەر لە دەرزی قوڵنگ دەکەن
بۆ بیرەکە بیرێك دەکەن ٠

× + ×

چەرخ سوورا وا هاوین دا هات
ئاوی بارانا و دوایی هات
ئەوسا خەڵکی کەوتنە هاوار
هاوار بۆ چار
بۆ چۆرێ ئاو
کوێرایی دا هاتە سەر چاو
کوێراوەکەش ووشکە ووشکە
ئێستە لانەی مارو مشکە
کوا دوعایە کوا دەرمانێ
نە باران نە دوعا و دەرمان
هیچیان ناکەن بە فریاتان
شێتەی خاوەن بیرە کوانێ
ئا خۆ جی کرد؟
بە شێتی خوی جی بۆمان کرد
ئاوی بۆ دێکە پەیدا کرد
نەخێر بیرەکە بیریکە
هی شێت نی یە هی ژیرێکە
بۆ ئاوێکی ڕەوان و جوان
بۆ هەموومان
با هەموومان
وەك ئەو شێتە ژیرەی خومان
دەست کەین بە هەوڵ و تێکوشان
بە بێ ووچان
بیرە کەمان دەگا بە ئاو
زەوییە کانمان دەبنە بەراو
کوێر نابێ چاو بۆ چۆرێ ئاو
ئەوسا یەکەرێکی جوان
بو شێتە ژیرەکەی خومان
لە سەر بیرە سەرچاوەکە
بە ئازووی فەرهاد بنەوە
بە جەکی ئاسنینەوە
بە روویەکی بێ کینەوە
پەنجە ئاراستەی بیر دەکا
بە بزەی پێکە نینەوە ٠
(۱۱/ ۱ /۱۹٦۲ - بەغدا
سەوقیفی عام)

ئەم شیعرە لە گۆڤاری " گزنگ " ی ژمارە ١٤ ی ساڵی ١٩٨٥ ی ئۆرگانی (یەکێتی نووسەرانی کوردستان - لقی کەرکوك) وەرگیراوە ٠

" هاو نیشتمانانی بەرێز "

سەردەمی نوێ تاقە رۆژنامەیەکی کوردی یە کە لە دەرەوەی کوردستان بە هاوکاری و یارمەتی ئێوەی نیشتمانپەروەری دورە ولات پێی ناوەتە سێ ساڵەی تێکۆشانی و لەو ماوەیە دا بە رێك و پێکی بلاو بۆتەوەو گەیوەتە دەستی خوێنەرانی بەرێز ٠

لەم رێگایەدا تووشی گەلێك تەنگ و چەڵەمەی ماڵی بوە و کەوتۆتە بەر پەلاماری ناسەردانەی کۆنە پەرستی و بۆتە ترکی چاوی دووژمنانی گەلەکەمان و ناحەزانی رێبازی دیموکراسی و ئازادی بەختەوەری زەحمەتکێشانی کورد ٠

بەلام لەسەر ئەوەشەوە کۆڵی نەداوە و لە هەموو دەرفەتێکدا ئەرکی خۆی لە بارەی تێکۆشان بۆ یەکێتی و هاوکاری هێزە دیموکرات و شۆرشگێرەکانی کورد بەجێ گەیاندوە ٠ جنایەتی حکومەتە داگیرکەرەکانی کوردستانی لە قاو داوە ٠ لاپەرەکانی بۆ بلاو کردنەوەی بیرو باوەری پێشکەوتنخوازانەی دژی ئیمپریالیستی تەرخان کردوە ٠ بە گوێرەی توانا قەڵەمی نووسەرانی بۆ پاراوی زمان و ئەدەبی کوردی بە کار هاتوە ، یادی رووداوە مێژوویی و بەرۆژەکانی کوردستانی زیندوو راگرتوە ٠

دیارە رۆژنامەیەکی ئاوا تەنیا بە یارمەتی ئێوەی نیشتمانپەروەر دەتوانێ لە سەر تێکۆشانی خۆی بەردەوام بێ ٠ بەم بۆنەوە سەردەمی نوێ چاوەروانی یارمەتی و هاوکاری پتری ئێوەیەو هیواداره بە یارمەتی ئێوە خەباتی خۆی هەر بەو رێبازەدا درێژە پێ بدا ٠

" سەردەمی نوێ "

بۆ ئاگاداری ئابوونەی سالانەی سەردەمی نوێ بەم جۆرە یە :

ولاتانی سکاندیناوی	۱۲۰ کرۆنی سویدی یە
ئورووپا	٥٠ مارکی ئالمانی رۆژئاوایە
ئەمریکا	۳۰ دۆلاری ئەمریکی یە

پاشماوەی ل ٧

جابەراوی نوێ

کتێبی رادی کریستیف سەبارەت بە لێکولینەوەی مێژوی خەباتی نەتەوەی کورد لە کوردستانی تورکیا نرخی تەواوی هەیەو بەرهەمێکی تازەو دەولەمەندە ٠ بەلام هەر لەو کاتەشدا دیارە بێ کەم و کوری نیە هەر چەند نووسەر گەلێك فاکتی سیاسی و مێژوویی نیشان داون و هەنگاریکی ئازایانەو بەنرخی هەڵناوە ٠

ئێمە هیواداریـن نووسەری بەرێز لێکولینەوەی خۆی لەسەر بەشەکانی دیکەی کوردستان درێژە پێ بدات ٠

(لە ئامادە کردنی باوکی ئاری)

هەواڵنامەی کتێب

پاشماوەی ل ١٢

مێژووی کوردناسی

بەشی یەکەم ، بەرگی دووهەم بەغدا ، ١٩٧٤ لاپەڕەی ٦٢٢ ـ ٦٥١ ٠

٢ـ ئی ٠ ئا ٠ ئۆربێلی و کوردناسی ٠ گوڤاری کۆڕی زانیاری کورد ٠ بەشی یەکەمی بەگی سێیەم ٠ بەغدا ١٩٧٥ لاپەڕەی ١١٣ـ ١٣٧

٣ـ هێندێك بیرو باوەڕی هەڵە لە بارەی زمان و مێژووی کوردەوە وەرگێڕانی د٠ ئەورەحمانی حاجی مارف ٠ بەغدا ١٩٧٣ ٠ ئەم کتێبە ئەو وتارانەی خوارەوەی تێدا بلاو کراونەوە :

ـ شێواندنی مێژووی کورد لە زانستی مێژووی بورژوازی فارسدا ٠

ـ رەخنە لە بیرو باوەڕی هەڵە لە بارەی زمانی کوردیەوە ٠

ـ چەند تێبینیەك لەسەر کتێبەکەی فیلیچیڤسکی ٠

ـ سەرنجێك لە نووسراوەکەی ئاکوپۆڤ ، رەخنەی مێژوویی لە مەسەلەی نەژادی کورد ٠

٤ـ کۆمەلە تێکستی فۆلکلوری کوردی ـ قەناتی کوردۆ هێنانە سەر ڕێنوسی کوردی و ساغ کردنەوەو وشە لێکدانەوە **شوکر مستەفاو ئەنوەر قادر ـ محەمەد ٠ بەغدا** ١٩٧٦٠

ئەوەی شایانی باس بێت دوکتور ئەورەحمانی حاجی مارف لە نامیلکەی " چی لەبارەی زمانی کوردیەوە نووسراوە " بەغدا ١٩٧٤ ، **پەنجەی** بۆ زۆربەی ئەو وتارانە راکیشاوە کە لە بارەی زمانی کوردی لە رووسیاو یەکیتی سوڤیەت نووسراون ٠ ئەو نامیلکەیە هەمان زانیاری دوویات دەکەنەوە کە لە پێشەکی بەشی یەکەمی کارەکەی ماموستا کوردۆدا هاتوە ٠ بۆیە ئێمە ئەو بەشەی نووسینەکەی ماموستا کوردۆش وەرناگێڕینە سەر زمانی کوردی چونکە خوێنەری کورد پێی ئاشنایە ٠ هەر وەها هێندی زانیاری تریش کە لە بەشی دووهەمی دەست نووسەکەی ماموستا کوردۆ دا هاتوە لە بناخەدا لەگەڵ ئەو زانیارانە یەك دەگرنەوە کە لە وتارەکەی دوکتور ئەو رەحمانی حاجی مارف دا هاتوە لە ژێر سەردێڕی: " لە بارەی کوردناسیەوە لە رووسیاو یەکیتی سوڤیەت " بەغدا ١٩٧٤ گۆڤاری کۆری زانیاری کورد ٠ بەرگی دووهەم بەشی یەکەم٠

بەلام ئەوەی شایانی باسە ، وتارەکەی دوکتور ئەو رەحمان باسی کوردناسی سوڤیەت دەگەیەنیتە سەرەتای سالی ١٩٦٩ ، لە کاتیکا ماموستا کوردۆ تا سالی ١٩٨٣ ی هێناوە ٠

* وەرگێر *

__پێشەکی :__

ئەم کارە بەر کوڵی چەندان سال لێکۆلینەوەی منە لە بارەی مێژوی کورد ناسیێ رووسی و سۆڤیتی ٠

یەکەم ـ مشتێ دەنگ و باسی ئەو مەسەلەیەم لە چەند وتاریکدا بە زمانی رووسی و کوردی بلاو کردوتەوە ٠ بە تایبەتی کورتەی ئەو دەنگ و باسەی نووسینەوەی رێزمانی کوردی و مێژوی وشە (لیکسێ گرافیە) لە پێشەکی رێزمانی زمانی کوردیەکەی خۆم دا سالی ١٩٥٧ ـ ١٩٧٨ دا بلاو کردوتەوە ٠ هەروەها لە پێشەکی فەرهەنگی کوردی ـ رووسی سالی ١٩٦٠ هاتۆتە بلاو کردنەوە ، لە وتاری " لە بارەی مێژوی لیکسیکۆگرافیای کوردی ـ یش کە لە گۆڤاری روناهی ژمارە ٧ ، ٨ ، ٩ ، ١٠ ی سالی ١٩٦١ بەغدا بە زمانی کوردی بلاو کراوە تەوە٠

باسێکی خستی مێژوی لێکۆلینەوەی فولکلورو ئەدەبی کوردی لە کتێبی " تێکستی فولکلوری کوردی کرمانجی " دا کە لە سالی ١٩٧٦ لە بەغدا بە کوردی چاپکراوە ، لە وتاری " لێکۆلینەوەی ئەدەبی کوردی لە عیراقدا ، لە گوڤاری گەلانی ئاسیاو ئەفریقا بە زمانی رووسی لە موسکۆ ١٩٧٦ ٠

هەر وەها لێکۆلینەوەی تەواوی مەسەلەی مێژوی کوردناسی لەو وتارانەی خوارەوەدا تیشکیان خراوەتە سەر : بەرەو پێش چوونی کوردناسی سوڤیەتی لە پەراوکەی زانستی ئاموزگای رۆژهەلاتناسی جەلدی ٣٥ ، ١٩٥٥ ، کورد ناسی لە لینینگراد ی ـ گوڤاری روناهی ژمارەکانی ٥ و ٦ " بەغدا ١٩٦١ ٠ وتاریك لە کتێبی لەبارەی فیلۆلۆژی ، مێژوو ئیتنوگرافی کورد(رۆژنامەی رێ یا تازە، ١٩٦٣ ـ ئیرەوان) پێشکەوتنی کوردناسی لە لینینگراد (رۆژنامەی رێیا تازە ١٩٦٨/٧/٣)٠ کوردناسی لە کۆمەلە بەرهەمی موزەخانەی ئاسیا (مۆسکۆ ١٩٧٢)٠ شێست سالەی شورشی ئوکتوبر و کوردناسی (رۆژنامەی رێیا ـ تازە ژمارەی ٦٨ ئیپرەقان) راگەیاندنی کورتەی ناوەرۆکی کارەکانی دیارترین و مەزن ترین زاناکانی رووسی و سوڤیەتی لە بارەی کورد ،هەر ـ وەها زانیاری لە بارەی دلگیرترین کارەکانی ٠ ژمارەیەك لە کوردناسان لە سەر مێژو و کولتوری میلەتی کورد لە هێندی وتارەکانم دا رەنگیان داوەتەوە ٠ لەو وتارانەی لە ولاتی ئێمە یا خود لە عیراق بلاو کراونەتەوە ٠

ئەو کارەی ئێستام رەنگدانەوەی کاکلەی ئەو لێکۆلینەوانەیە لەبارەی بەرەو پێش چوونی گرینگترین لایەن و رێبازەکانی کوردناسی لە ولاتی ئێمەدا ٠ لەم کارەدا چوارچیوەی لیکولینەوەکان فرەوانترو تێرو تەسەل تر کراون لەوەی لە وتارەکانی دەست نیشانکراودا لە بارەی ریبازی کورد ناسی و جۆرەکانی قوناخی مێژویی ٠

ئەم کارە بریتیە لە دوو بەشی گەورە : " کورد ناسی تا شۆرشی ئۆکتوبر " و " کوردناسی دوای شۆرشی ئۆکتوبر " ٠

ئەم کارە لە ١٦ فەسل پێك هاتوە بە پێی سەر دێرەکان ٠ لەبەشی یەکەم دا رووناکی خراوەتە سەر لیکولینەوەی مێژوی زمان و مێژوو ئیتنوگرافی کورد و جوغرافیای کوردستان لە نیوەی دووهەمی سەدەی نوزدە ، تا چوار یەکی هەوەلی سەدەی بیستەمەوە٠

لە بەشی دووهەمدا مێژووی سەرهەلدان و بەرەو پێش چوونی کورد ـ ناسی لە لێنینگراد ، مۆسکۆ ، یەرەوان و باکۆ دوای شۆرشی ئوکتوبر تا رۆژی ئەورۆ ٠

لەم کارەدا نێوەرۆکی کارەکانی هێندی لە زاناکانی رووسی دەخەینە بەرچاو کە لە پێش شۆرشی ئۆکتوبر لە سەر کوردیان نووسیوە٠ لەسەرەتادا کارەکانی: **ئا ٠ ئەبوڤیان ، ئەلیکساندر ژابا ، پیتر لیرخ ، یگیزاروڤا ، ن ٠ یا ٠ مار، یوسف ئۆر بلی ، ف ٠ ئا ٠ گەردەلێڤسکی و ٠٠٠ هتد٠**

کاری ئەو زانا گەورانە کە بناخەی ماددی و زانستی پێشکەوتنی کورد ناسی سوڤیەتیان دارشتوە ، دەگەرێتەوە نیوەی دووهەمی سەدەی نوزدە و سەرەتای سەدەی بیستەم ٠ لە رۆژی ئێستادا ئەوکارانە سەرچاوەی کەم وێنەن ٠ پێشکەش کردنی نێوەرۆکی ئەوکارە بنچینەییانە بە پێویست و سوود بەخش دەزانم ٠ هەروەها بە باشم زانی نێوەرۆکی فراوانی هێندی لە کارەکانی زانایانی سوڤیەت لە بارەی کوردەوە کە بە ئەرمەنی وکوردی و ئازەری نوو سراون بخەمە چوارچێوەی ئەو کارەمەوە٠

ئەو کارانەی کە هی کوردناسانی یەریڤانن : (**ئەمینی ئەودال،حاجی جندی ، ئاموێ محەمودوڤ ، کارلێنی چاچان ٠٠٠ هتد٠**) کوردناسانی باکۆ : (**عطی ئانوڤ ، عسکەروڤ ، رەحیمی قازی ، کمال مەزهەر ، عطی کەلاویژ و ٠٠ هتد)٠**

کارەکانی ئەوزانایانە بۆ خوێندەواران زۆر ئاشکرا نین ، لەبەر ئەوەی بەو زمانانە نووسراون کە لە سەرەوە باسم کردن ٠ بۆیە نێوەرۆکێکی خەستی ئەو نووسینانە بە زمانی رووسی پێویستە ٠

لە کارەکەی خۆمدا بە چاوێکی رەخنە گرانە تەماشای هێندی لەو کارانەی زانایانی رووس و سوڤیەتی م کردوە ٠ لە پێش هەموویان کارەکانی : (ن ٠ یا ٠ مار ، ئۆ ٠ ل ٠ **ڤیلیچیڤسکی، ف ٠ ف ٠ میللەر، گ ٠ ب ٠ ئاکوپۆڤو** هێندیکی تر لە سەر مێژوورەچەلەکی کوردو زمانی کوردی

←

پاشماوەی ل ١

راگەیاندنی کاک عەزیز محەممەد

ئەو بەرەیە لە بارو دۆخی ئێستای عیراقدا وەك ئاسترێ رێبەرایەتی تێکۆشانی گەلی ئێمە دژ بە شەڕو فاشیەت رەنگ دەداتەوە.

ئێمە لە روانگەی تێ گەیشتن و تەنانەتی تیئۆری و ئەزموونی گەل و حزبەکەمان سەلماندوویەتی کە بە بێ ئەو پەیوەندی بە تۆرگانیکەو هاوپەیمانی تەواوی هێزە نیشتمانیە دیموکراتیەکان لە رادەی کۆمەلایەتی جەماوەری و سیاسی، بزووتنەوەی رزگاریخوازی کورد و بزووتنەوەی دیموکراتی عیراق بە ئێکرا لەو پەنج و خەمە مەترسیدارەی خەباتماندا تووشی سەکۆی جێگەی دەبێ.

ئەوەی شایانی باس بێ لەم بارەیەوە چەند هەنگاوێکی لە بار هاوێژراوە بەرەی کوردستانی و لایەنە بەشداربووەکانی درێژە بە هەوڵ و کۆششیان دەدەن بۆ گەیشتن بە بەرەیەکی فراوان بۆ ئەنجامدانی ئەو ئەرك و ئیلتیزامانەی لە سەر شانیانە بەرانبەر بە گەلەکەمان بە عەرەب و کوردو کەمایەتیە نەتەوایەتیەکانەوە.

لە گۆڕەپانی کوردستاندا ئەرکێکی زەحمەت و گرینگ و بەرۆژ چاوەروانی بەرەی کوردستانی دەکات. کە ئامانجی رزگارکردنە لە چەوسانەوەو راگوێستن و وێران کردن و تواندنەوەو سڕینەوەی پێناسی نەتەوەیی و زێنۆ سیدو چۆلکردنی کوردستان لە دانیشتوانی.

لە هەل و مەرجی دیاری کراودا بەرەی تێ دەکۆشێ بۆ جێ بە جێ کردنی مافی نەتەوایەتی رەوای گەلی کورد، لە هەموان گرینگتر ئۆتۆنۆمی راستەقینە بۆ کوردستانی عیراق. لەو کاتەی بەرەکەکانی دەست نیشان کرد، واقعی مێژوویی گەلی کوردو پێشکەوتنی پەیوەندیی ئابوری و کۆمەلایەتی و کولتوری لەگەڵ گەلی عەرەب لە عیراقدا لەبەر چاو گرت، کە نیشتمانی هاوبەشی هەر دوو گەل و کەمایەتیە نەتەوەییە براکانە و خەباتیان لە پێناو ئامانجە رەواکانیان لەگەڵ دژوارتر بوونی چەوسانەوەی نەتەوایەتی کە بە پێچەوانەی رێککەوتنەکانی نێو دەولەتان و نەریتی مرۆڤایەتیە درێژە پێ دەدەن.

بەرە باش دەزانێ هەر وەك لە بەرنامەکەیدا دەست نیشان کراوە، جێ بەجێ کردنی ئامانجەکانی بەستراوەتەوە بە بەهێز کردنی برایەتی کوردو عەرەب و خەباتی هاوبەشی گەلی عیراق بە گشتی. لەو کاتەوە ئەو خەباتە سەرکەوتن وەدەست دێنێ بە دامەزراندنی حوکمێکی نیشتمانی و دیموکراتی لە جێگای دیکتاتۆری فاشیستی و رێبەرایەتی حکومەتێکی یەکگرتووی نیشتمانی دیموکراتی دەکا. هەروەها بەرە دەزانێ کە پشتگیری میللەتانی عەرەب و پێشڕەوە نیشتمانیەکانی و هێزە رزگاریخوازو پێشکەوتنخوازو سۆسیالیزم لە جیهاندا، هۆکارێکی پێویستە بۆ گەیشتن بەو ئامانجانە.

ئێمە بایەخێکی تایبەتی دەدەین بە هەڵوێستی لەبارو تێگەیشتنی دروستی هێزەکانی بزووتنەوەی رزگاریخوازی عەرەبی بۆ مەسەلەی رەواو خەباتی گەلی کورد، ئەو هەڵوێستانە بە شێوەیەکی بەرچاو لە پشتگیری ئەو دوو سالەی رابردوودا خۆی نواندووە. ئەوەش دەگەڕێتەوە بۆ ئەو راستیە بابەتیەیە کە بزووتنەوەی رزگاریخوازی نیشتمانی عەرەبی و بزووتنەوەی رزگاریخوازی کوردی خەبات دەکەن دژی دوژمنی هاوبەش کە بریتیە لە ئیمپریالیزم و سەهیونیزم و کۆنە پەرستی. هەروەها لە پێناو رزگاری و یەکێتی نەتەوەیی و دیموکراسی و پێشکەوتنی کۆمەلایەتی و لە پێناو ئاشتی جیهانی و دژی مەترسی شەڕی ئەتۆمی دا.

بۆیە ئێمە لەگەڵ هاوپەیمانەکانمان ئەو پەیوەندیی بە هاوخەباتیە دەپارێزین و قولتری دەکەین و توانای خۆمان تەرخان دەکەین بۆ ئەو مەبەستەو زەمینەی پێ گەیشتنی هەل و مەرجی پێویست دەرەخسێنین بۆ سەرکەوتنی مەسەلە رەوایەکەمان و لە هەمان کاتدا چاوەڕوانی پشتگیری و پاڵ پشتی پتر دەکەین لە لایەن هێزەکانی بزووتنەوەی رزگاریخوازی نیشتمانی عەرەبی لەگەڵ خەباتی گەلی کوردمان.

بە گرینگی دەزانین پەنجە بۆ ناوەرۆکی بەرنامەی راگەیەندراوی بەرە رابکێشین کە نیگەرانی و بایەخێکی زۆری دەربڕیوە بەرانبەر بە تەشەنەکردنی شەڕی ئێران و عیراق و ئەو کارەساتەی بەسەر عیراقی هێناوەو کوردستانی کردۆتە مەیدانی گەرمی شەڕ. وەها کاری رژێمی عیراق لەگەڵ دەولەتە ئیمپریالیستەکان و کۆنە پەرستی عەرەب بە مەبەستی بە عەرەب کردنی شەڕو بۆ ئەوە بێ کاتە مەسەلەیەکی نێو دەولەتان، ئەو کارەی کە مەترسی ناوچەکەی داگرتووە و هەڕەشە لە ئاشتی جیهانی دەکا.

هێزە هاوپەیمانەکان بڕیاریان داوە خەباتی خۆیان درێژە پێ بدەن بۆ کۆتایی پێ هێنانی شەڕو دوور کردنەوەی کوردستان لە مەیدانی جەنگ و رەدکردنەوەی داگیر کردنی بستێك لە خاکی ولاتان، ئەو هەڵوێستەشمان دەگونجێ لەگەڵ بەرژەوەندی ولاتمان و هەڵوێستی مەبدەئیمان کە داگیرکردنی خاکی ئێرانمان لە لایەن هێزی عیراقەوە لە سەرەتای دەست پێ کردنی شەڕەوە لە لایەن رژێمی عیراق رەد دەکردەوە.

بەلکە ئامەکانی بەرە پێ لەسەر مافی سەربەستی گەلی عیراقدا دادەگرێ بۆ هەڵبژاردنی جۆری رژێمی سیاسی و کۆمەلایەتی بە گوێرەی وێست و ئیرادەی سەربەستی خۆی. هەروەها بەرنامەکە پێ لەسەر ئەوەدا دەگرێ کە ئەرکی رووخاندنی رژێمی عیراق و دامەزراندنی رژێمێکی تر ئەرکی گەلانی عیراق و هێزە نیشتمانیەکانیەتی. کەس بۆی نییە لە جیاتی ئەو ئەم ئەرکە بەجێ بگەیەنێ و نوێنەرایەتی بکا.

حزبی کۆمونیستی عیراق دلخۆشی دەردەبڕێ کە یەکێکە لە دامەزرێنەرەکانی سەرەکی ئەم بەرەیە. پێشی خۆشە رابگەیەنێ کە لە کۆتایی سالی ١٩٨٠ەوە لە گەل پارتی دیموکراتی کوردستان و پارتی سۆسیالیستی کوردستان و پارتی گەلی دیموکراتی کوردستان و پارتی سۆسیالیستی کورد لە چوارچێوەی بەرەی نیشتمانی دیموکراتی (جود) هاوکاری هەبووە. وە لە شوباتی ١٩٨٧ەوە رێککەوتنی هاوکاری لەگەڵ یەکێتی نیشتمانی سۆز کردوە. هەروەها لە سالی رابردوو هاوکارییەکی فراوان لە مەیدانی خەباتی چەکداری و بەرەنگاری هێزی دەسەلاتی ئۆلیمی و لە رێبەرایەتی راپەرینی چەکداری میللی لە بەهاری رابردوو لە کوردستانی عیراقدا کراوە. بۆیە سەقامگیر بوونی ئەو هاوکاری و یەکخستنە لە بەرەی کوردستانیدا پێشکەوتنێکی سروشتی و شایانی تێ گەیشتنە.

حزبی ئێمە کەمتەرخەمی ناکا لە جێ بەجێ کردن و پێش خستن و قوڵ کردنی دەقی تەواوی ئەو بەرنامەیە کە لە لایەن حزبە هاوپەیمانەکانەوە دەست نیشان کراوە. رێکخراوی هەرێمی کوردستانی حزبی ئێمە هەموو توانای دەخاتە کار لە گەل حزبەکانی نەتەوەیی کوردستانی لە پێناو جێ بە جێ کردنی هەموو ئامانجەکانی نەتەوایەتی و دیموکراتی کە لە چوارچێوەی کوردستانی عیراقدا لەسەری رێك کەوتووین. بەلای ئێمەوە سەرکەوتنی ئەو هاوکارییەمان بەندە بە جێ بەجێ کردنی کردەوەیی و راپەڕاندنی ئەرکەکانمان کە بەرنامەی بەرەو نوێنەری حزبە دامەزرێنەکان دیاریان کردوە. هیوادارین بەرەی کوردستانی ئامێری جێبەجێ کردنی تێ کۆشانی سەرکەوتوانە بێ، بۆ گەلی کوردمان بە تایبەتی و گەلی عیراقمان بە گشتی.

توانادار بێ بۆ راپەڕاندنی ئەرکە دیاری کراوەکان و بڕوایی بە خۆی بە هێز بکا دوای ئەو کارەساتانەی کە لە ژێر باری چەوسانەوەی نەتەوایەتیدا تێدا ژیاوەو دەرسێکی باش وەرگرێ لە کارەساتەکەی هەڵەبجە.

١٤ای ئەیاری ١٩٨٨

هەڵوێست و بۆچوونی ئێمە لە بارەی چەوتی تیئۆری و وتەکانی ئەوان لە مەڕ کورد و زمانی کوردی لەو وتارانەی ئێمەدا رەنگیان داوەتەوە: (رەخنە لە تێ روانینی چەوت لەمەڕ زمانی کوردی "کورتە دەنگ و باسی ئاموزگای رۆژهەلات ناسی جەلدی ١٣، ١٩٥٥") هەروەها لە وتارە بلاو کراوەکاندا لە کتێبی "هێندی تێ روانینی چەوت لە بارەی مێژوو زمانی گەلی کورد" (بەغدا. ١٩٧٤ بە زمانی کوردی).

لەم لێکۆلینەوەیەدا بە تێکرایی لە روانگەی ریئالی و ئۆبژکتیفی و بە چاوێکی رەخنە گرانەو هەڵسەنگاندنی کارەکانی زانایانی رووسی و سۆفیەت لە بارەی لێکۆلینەوەی زمان و مێژوو ئەدەب و فولکلورو ئێتنۆگرافی کوردو هەروەها ڕبارە بنچینەیی یەکانی کوردناسی خۆمالی، بە تایبەتی دەستنیشانکردنی هێندی بۆچوونی بێ بناخە لەمەڕ چۆنیەتی مێژوی پەیدابوون و رەچەلەك و پێ گەیشتنی گەلی کورد و زمانی کوردی، لە هەمان کاتدا دەست نیشان کردنی ئەرکە سەرەکی یەکانی دوا رۆژی ڕبازی لێکۆلینەوەی ئەو مەسەلانەی لەبەر دەم کوردناسی ئێمەدا، ئەمەیە سەرجەمی ئەو باسانەی لەم لێکۆلینەوەیەدا دەخرێتە بەرچاوی خوێنەران.

بەشی یەکەم:

کورد ناسی رووس بەر لە شۆرشی ئۆکتۆبر.

فصلی یەکەم: سەرهەلدانی کوردناسی رووسی لە نیوەی یەکەمی سەدەی نوزدە دا.

(پاشماوە لە ژمارەی داهاتوو دا)

کتێبی «سەردەمی نوێ»

مێژووی کوردناسی

نووسینی پرۆفیسۆر قەناتی کوردۆ

وەرگێڕان و ئامادەکردنی: جەمشیدی حەیدەری

لە پاییزی ١٩٨٤ دووا جار چاوم بە ماموستا قەناتی کوردۆ کەوت. لە بارەی زۆر مەسەلەی پێوەندی هەبێ بە کورد و کوردستان و کورد-ناسییەوە دووایین. ماموستا ئاگاداری کردم کە لە ماوەی ئەو بیست سالەی دووایییدا، ژمارەیەکی زۆر لێکولینەوەی جۆربە جۆری ئامادە کردوە، بەلام چاوە ڕێ نۆرەی چاپکردن دەکەن. هێندێکیان نیزیکەی ١٠ سالە نۆرەی چاپکردنیان نەهاتوە. لەوانەشە چەندان سالی تر هەروا بمێننەوە. ماموستا زۆر سپاسی ئەو شاگردانەی خۆی کرد کە بە پێی توانا هێندێک لە نوسینەکانی ماموستایان لە دەرەوەی ولات (واتە لە دەرەوەی سوڤیەت) چاپکردوە. یا خود وەریانگێڕاوەتە سەر کوردی و بلاویان کردوتەوە. هەروەها ماموستا پەنجەی بۆ هێندی گوڤارو رۆژنامەو دەزگای کوردە ئاوارەکانی ئوروپا درێژ کرد کە داوای دەست نووسی کارەکانیان کردوە بۆ چاپکردن. منیش بە پێی ئەوەی شاگردێکی ماموستا بووم، هەر وەها بە ئەرکێکی پیرۆزم زانی گەر بتوانم لەو بارەیەوە، نەک تەنیا لەبەرخاتری ماموستا کوردۆ، بەلکو لەبەر گرینگی ئەو لێکولینەوانە سەبارەت بە مێژووی کولتوری نەتەوایەتیمان، بیشیارم کرد کە دەست نووسی یەکێک لەو کارانەم پێ ببەخشی و منیش لە دەرفەتێکدا وەری گێڕمە سەر زمانی کوردی و بلاوی بکەمەوە. ماموستا ئاگاداری کردم لە حوزەیرانی ئەو سالەدا دراوەتە ئەنجومەنی زانستی ئاموزگای رۆژهەلات ناسی لێنینگرادو ئامادەیە بۆ چاپ. بەلام رەش نووسی ئەو کارەی لا ماوە کە بریتییە لە ٥٠٠ لاپەرەی ماشین کراو. منیش کە زانیم ئەو کارەی ماموستا لەبارەی مێژووی کوردناسی رووسیاو یەکیتی سوڤیەتە، زۆر بە گورجی قۆستمەوە. سالێک بەسەر ئەو چاو پێکەوتنە تێ نەپەڕیّ کە ماموستا بە یەکجاری چاوی لێکدنا.

منیش کە چاوم بە دەست نووسەکەی ماموستادا گێڕا ویستم دەست نووسەکە وەرگێڕم، تەماشام کرد زۆربەی بەشی یەکەمی ج بە وتار یا خود کتێب لە رۆژنامەو گۆڤارەکانی کوردی عیراقدا بلاوکراونەوە. بەلام بەشی دووهەمی هێندی فەسلی بەشی یەکەم لە لایەن خوێنەرانی کورد ئاشکرا نیە. بۆیە بریارم دا لەو پێشەکییەدا پەنجە بۆ ئەو وتارانە رابکێشم کە بە کوردی بلاو کراونەوە. ئەوسا بەشەکانی تر بە زنجیرە لە لاپەرەکانی سەردەمی نوێ دا بلاو بکەمەوە.

لێستەی ئەو وتارانەی کە زۆربەی بەشی یەکەمی لێکولینەوەکەی ماموستا دەگرنەوەو بە زمانی کوردی بلاو کراونەوە دەخەینە بەرچاوی خوێنەرانی سەردەمی نوێ و سەرنجیان بۆ ئەوە رادەکێشین کە ئەو بەشانەی تر کە لەسەر دەمدا دێنە بلاو کردنەوە، سەرجەمی کارەزانستی-یەکەی کاموستا قەنات لەبارەی مێژووی کوردناسی پێک دەهێنێ.

لیستەی وتارەکان :

١- نووسراوەکانی لیرخ لە بارەی کوردەوە. گوڤاری کۆڕی زانیاری کورد

بۆ لاپەری ١٠

چەند کورتە هەواڵێ

کە یهانی هەوایی : ٣١ یانەمەر

" عەلی ئەکبەری رەفسنجانی لە وتوو وێژێکدا لە گەلّ هەوالّدەری ئەلە فیزیونی تورکیادا گوتی :

" ئێمە گیرو گرفتی تورکیا تێدەگەین. ئێوەش وەک ئێمە تووشی دراوسێکی بەرە خواز و زور وێژ بوون" ئەمریکا و سوڤیەت کردوویان لەگەلّ دراوسێکانیان داد پەروەرانە نیە. ئێوەش دراوسێی مل هوڕێکێ و گیر و گرفتتان هەیە. ئێمە دەمانەوێ لە مەسەلە گشتییەکانی ناوچەدا لە گەلّ ئێوە هاو کاری بکەین. ئێمە هاو دەردین و بەرژەوەندی هاو بەشمان هە یە. "

لە بارەی کوردستانەوە ئێمە لەو نیە تە دا نین کە لە ئێراندا خود-موختاری بدەین بە کەسی"

سە ردە می نوێ : **دیارە حکومەتی ئیسلامی موو بە موو ئەحکامی ئیسلام ئیجرا دەکات. ئەوەندەش هە یە هەق نادرێ، دەستێندرێ.**

ئێران تایمز ٣ ژوئێن

" لە شەرێکی خوارووی رۆژ هەلاتی تورکیادا، ١٠ پارتیزانی کورد و ٣ سەربازی تورک کوژران. وەک لە ئەنقەرەوە رادەگەیێنن، شەرەکە لە نیزیک گوندی "ئورنچیک" قەومارە و رۆژێک درێژەی هەبوە. هێزەکانی تورکیا لە مانگی ئەپریلدا، بیست پارتیزانی کوردیان کوشتوە. کوردەکان لە سالی ١٩٨٤ یوە لە خوارووی رۆژ هەلاتی تورکیا بۆ خود موختاری لەگەلّ دەولەت لە شەر دان.

سەردە می نوێ : **کوردەکان لە کوردستانی تورکیا سەد سالە بۆ سەربەخۆیی و ئازادی خە بات دەکەن"**

رۆژنامەی " میللییەت " چاپی ئە ستە مبولّ

" کەمالی خەرازی سەر پەرشتی ستادی تەبلیغاتی شەر گوتی :

" ئەگەر ئێران کەرکوک بگرێ، بەرژەوەندی دەولەتی تورکیا دەپارێزرێ. تورکیا نابێ لەوە نیگەران بێ کە لە کەرکوک بەرژەوەندی دەکەوێتە مەتر سیەوە.

کەمالی خەرازی گوتی : ئێمە وەک-کۆمەلێکی جیاواز چاو لەو کوردانە ناکەین کە لە عیراق دا دەژین. ئێمە ئەوان بە بەشێک لە تەواوییەتی عەرزی عیراق حیساب دەکەین. دەمەوێ ئەوە دوو پات کەمەوە کە ئێران پاش رووخانی سەددام لایەنگری لە پێبری پێک هاتنی ولاتێکی سەر بەخۆی کورد ناکات. "

سەر دەمی نوێ : **هەموو کەس لە بیر و سیاسەتی حکومەتی ئیسلامی ئێران تێدەگات. مەگەر ئەوانە ی خۆیان فریو بدەن و یا بۆ قازانجی شەخسی چاو لەم راستی یە بنووقێنن"**

کوشتاری سیاسیەکان لە ئێران دا

وەک بلاوکراوەی: کار، ئورگانی رێکخراوەی فیدائییەکانی خەلکی ئێران(اکثریت) رادەگەیەنێ، ڕژێمی کۆنەپەرستی ئاخوندی جارێکی دیکەش دەستی بە خوێنی ئازاد-یخوازانی ئێرانی سوورکردوە. تێکوشەری بەناوبانگ **انوشیروان - لطفی** ئەندامی کۆمیتەی ناوەندی رێکخراوی فیدائییەکانی خەلک (اکثریت)، پاش ٥ سال حەبس و ئەشکەنجەو ئازار لە بەندیخانە دا ٥ی مانگی جۆزردان لە زیندانی اوین بە دەستی جەلادەکانی ڕژێم ئیعدام کراوە.

ئیعدامی شۆرشگێری بەناوبانگ لطفی لەوانەیە سەرەتای ئیعدام کردنی گیراوە سیاسیەکانی ئێران بێ کە بە هەزاران کەس لە بەندیخانەکانی حکومەتی ئیسلامی دا زنجیرکراون و دێوزمەی مەرگ هەرەشەیان لێ دەکا.

بۆ دەربرینی نارەزایی و بێزاری لەو جینایەتە ساهدارە، ئەندامانی رێکخراوی فیدائییەکانی خەلکی ئێران (اکثریت) لە زۆربەی شارەکانی ئوروپا لە خواردن مانگرتنیان راگەیاندوە.

ئێمە لەگەلّ هەمووکەس و هێزە ئازادیخوازەکانی جیهان ئەو جینایەتە مەحکوم دەکەین ✱

Serdema Nû
TRYCK: ARARAT TRYCK
XWEDI:
Dr. Cemşid Heyderî
BERPIRSYAR& REDAKTOR:
Kerîm Husamî
Postgiro: 420 4506 - 2
ISSN 0284-3412
P.O.BOX 7066
16407 KISTA
SWEDEN